

**FILOZOFICKÁ FAKULTA UNIVERZITY PALACKÉHO
V OLOMOUCI**

KATEDRA SLAVISTIKY

**Překlad odborného textu z oblasti bankovníctví s glosářem
a komentářem**

**Translation of a Text for Special Purposes (Banking) with
a Glossary and Commentary**

Magisterská diplomová práce

Vypracoval: Bc. Vojtěch Blažek

Obor: Ruština pro překladatele

Vedoucí práce: Doc. PhDr. Zdeňka Vychodilová, CSc.

OLOMOUC 2018

Prohlašuji, že jsem práci vypracoval samostatně a uvedl všechny použité prameny.

V Olomouci 04. 04. 2018

---

podpis

Děkuji Doc. PhDr. Zdeňce Vychodilové CSc. a PhDr. Ladislavu Vobořilovi, Ph.D. za konzultace, rady a připomínky, které mi během psaní diplomové práce poskytli.

---

podpis

Obsah

ÚVOD.....	6
1. ODBORNÝ STYL.....	7
1.1 Odborný styl	7
1.1.1 Specifika odborného stylu	9
1.2 Specifika překladu odborných textů	13
1.2.1 Překlad terminů.....	14
1.3 Překladové transformace	15
1.3.1 Klasifikace tzv. překladových transformací	16
2. TEXT PŘEKLADU	24
3. TRANSLATOLOGICKÝ KOMENTÁŘ.....	42
3.1 Translatologická analýza	42
3.1.1 Termíny.....	42
3.1.2 Zkratky.....	43
3.2 Translatologická analýza vybraných gramatických jevů.....	46
3.2.1 Přídavná jména slovesná přítomná	47
3.2.2 Přídavná jména slovesná minulá	48
3.2.3 Přechodníky	50
3.2.4 Předložky	52
3.2.5 Formální transformace	54
3.2.6 Sémantické transformace	59
3.3 Shrnutí translatologického komentáře	62
ZÁVĚR	63
PEŽIOME.....	66
BIBLIOGRAFIE.....	74

PŘÍLOHY	78
PŘÍLOHA Č. 1: ORIGINAL V RUSKÉM JAZYCE	78
PŘÍLOHA Č. 2:	100
RUSKO-ČESKÝ GLOSÁŘ KLÍČOVÝCH SLOV Z PŘEKLÁDANÉHO TEXTU	100

ÚVOD

Při studiu oboru Ruština pro překladatele jsme se často zabývali překlady odborných textů, uvědomovali jsme si důležitost a pravdivost sdělených informací, proto bychom se chtěli v této práci zaměřit na překlad odborného textu a jeho následnou analýzu. Budeme pracovat s textem originálu i textem překladu z oblasti bankovníctví. Předmětem této diplomové práce je vlastní překlad části knihy Платежные карты: Бизнес-энциклопедия od А. Бабаева (ред.) А. Babajeva s translatologickým komentářem.

Důvodem volby tohoto tématu byla odborná stáž v Moskvě v bankovní sféře, která vzbudila můj následný zájem o tuto oblast. Výběr tématu by měl napomoci k rozšíření slovní zásoby právě z tohoto prostředí. Bankovní rusko-česká sféra je rychle rostoucím a populárním ekonomickým odvětvím současného podnikání a v posledních letech se nabídka práce v této oblasti rozšiřuje. Kniha А. Babajeva Платежные карты: Бизнес-энциклопедия, kterou jsme si pro náš překlad vybrali, přináší ucelený přehled o bankovních kreditních systémech, jejich vzniku a rozdělení. Ačkoli byla kniha publikována již v roce 2008, stále nabízí aktuální pohled na tento bankovní produkt.

Cílem diplomové práce je vytvořit adekvátní překlad vybrané části odborného textu a glosáře z oblasti bankovníctví. V praktické části budeme analyzovat lexikální a gramatickou stránku textu a překladové transformace relevantní pro můj překlad.

Diplomová práce se sestává z úvodu, tří základních kapitol, závěru, resumé a soupisu odborných pramenů. Jako přílohu jsme zařadili rusko-český překladový glosář odborných termínů z oblasti bankovníctví. se skládá ze dvou částí. První část patří teoretické rovině. Budeme charakterizovat odborný styl, zaměříme se na jeho vlastnosti a specifika. Dále se budeme zabývat pravidly překládání odborných textů a popíšeme nejužívanější překladové postupy.

V druhé části naší práce předložíme překladový text.

Poslední kapitola bude patřit analýze překladu odborného textu. Lexikální rozbor se zaměří na ruské termíny používané v bankovníctví. V gramatické a syntaktické rovině porovnáme jazykové prostředky ruského a českého odborného stylu. Pozornost zaměříme

také na překladové transformace a uvedeme si k nim jednotlivé příklady, které budeme čerpat z našeho překladu. V poslední kapitole naší práce předložíme překladový text.

V teoretických pasážích práce vycházíme z teoretické literatury z oblasti translatologie, lexikografie a srovnávací lingvistiky ruské a české provenience.

1. ODBORNÝ STYL

Vzhledem k tématu naší práce považujeme za užitečné nejprve charakterizovat odborný styl. Zaměříme se především na problematiku spojenou s odborným funkčním stylem a překladatelskými transformacemi.

1.1 Odborný styl

Česká stylistika vymezuje většinou následující funkční styly: prostě sdělovací, odborný, administrativní, publicistický, řečnický a umělecký. Někdy se jim také říká styly primární neboli základní.

Odborný styl má celou řadu charakteristik, jež také podstatným způsobem souvisí s jeho vytvářením, v našem případě se psaním. Jinými slovy řečeno, abychom mohli odborné texty sami vytvářet, musíme vědět, jaká je jejich funkce, tedy jakým požadavkům, pravidlům a zákonitostem se při svém vzniku podřizují.

Odborný styl je většinou vytvářen tak, aby přesně, jasně a relativně úplně sděloval poznatky z oblasti lidské činnosti nazývané věda a rovněž aby v tomto smyslu druhé vzdělával. Dominantními funkcemi jsou tedy odbornosdělná a vzdělávací. V odborné komunikaci má nezastupitelné místo pojmovost a intertextovost, což znamená, že je zapotřebí se vyjadřovat pojmově jednoznačně (prostřednictvím termínů) a přiznaně odkazovat k výsledkům, které na poli vědy učinili druzí.

Nejen z hlediska vytváření odborného textu je nezbytné připomenout, že pro odborný styl jsou charakteristickými rysy připravenost, promyšlenost, potlačení autorské subjektivity, strukturovanost, intertextovost a dodržování určitých formálních pravidel, jež se mohou v rámci různých oborů, pracovišť, redakcí, časopisů atd. vzájemně lišit, ale rozhodně budou nějak přítomna. (Plášek, 2014, s. 6)

Odborný funkční styl patří mezi styly všeobecně uznávané; jako jeden ze základních je uváděn ve všech moderních stylistických publikacích.

E. Minářová odborný styl charakterizuje následovně: „Styl odborný, který býval označován jako vědecký nebo naučný, patří mezi základní objektivní styly spisovného jazyka. Ke stylové oblasti odborné náležejí všechny komunikáty odborného zaměření se základní funkcí odborně sdělnou a vzdělávací. Podle cíle zaměření a dalších specifických funkcí mohou mít všechny odborné komunikáty buď ráz vědecký, tj. ryze teoretický, nebo mohou mít charakter populárně odborný, popularizační, popř. učební nebo praktický.“ (Minářová, 1996, s. 51)

J. Bečka uvádí, že: „Ve stylu odborném je forma přesným vyjádřením přesně koncipovaných myšlenek. Výraz je plně zaměřen na působení intelektuální, expresivnost je potlačena. Je využito prostředků jazyka odborného, zvláště odborné terminologie. Užití prostředků jiných vrstev jazyka je výjimečné. Odborný styl je dále diferenciován ve styl teoreticky odborný (neboli vědecký) a ve styl prakticky odborný.“ (Bečka, 1966, s. 18)

J. Chloupek a D. Kreiselová charakterizují odborný styl jako „ten funkční styl, který prokazatelně mezi ostatními nejdůkladněji manifestuje plodnost a akribii pojmu funkční styl. Na jeho komunikátech totiž lze ukázat všechna stádia stylotvorná: stádium preparativní, stádium realizační a stádium hodnotící. Odborný styl se objevuje v opozici proti ostatním stylům na základě své pojmovosti, přesnosti, jednoznačnosti, normativnosti. Celkově usiluje odborný text o ekonomičnost vyjádření, o oproštění textů od nadbytečných výrazů.“ (Chloupek, Kreiselová, 1997, s. 57- 58)

Podle E. Müllerové se odborný styl „uplatňuje při zprostředkování pracovních informací. Psané projevy odborného stylu předpokládají jistou dávku připravenosti. Míra jejich odbornosti je podmíněna věkem vnímatele a vzděláním autora projevu. Projevy odborného charakteru mají být přesné, výstižné z hlediska vyjadřování, objektivní a jednoznačné. Jejich charakteristickými rysy jsou písemná forma, monologičnost, veřejnost, pojmovost, přesnost, odbornost, realizace spisovným jazykem, nepatrná

emocionalita a neznatelná expresivita. Informační nasycenost je markantnější než v publicistickém stylu“ . (Müllerová, 1989, s. 9)

V rámci odborného stylu můžeme rozlišovat také substyly, v závislosti na tom, komu je text určen. Odborníkům je určen odborný styl vědecký, poučeným čtenářům hledajícím praktické podněty je určen styl prakticky odborný, laikům s všeobecnými znalostmi je určen populárně naučný a studentům styl učební. U textů, v nichž lze kromě snahy sdělovat vědecké poznatky a výrazně pozorovat i umělecké a subjektivní tendence, pak můžeme hovořit o stylu esejistickém.

1.1.1 Specifika odborného stylu

Specifičnost odborného textu spočívá nejen v použití příznakových prostředků jazyka, ale i v jejich organizaci a podmínkách jejich použití v odborném kontextu. Celkově o charakteru odborného stylu je možno říci, že se vyznačuje logičností, přesností, jednoznačností a sevřeností jazykového výrazu. Často se zdůrazňuje neosobnost jazykového vyjádření. (Hrdlička, 1992, s. 73)

K základním vlastnostem odborného funkčního stylu se zpravidla řadí:

- prevalence podstatných a přídavných jmen;
- nasycenost textu slovy a slovními spojeními terminologického charakteru;
- použití abstraktního lexika;
- použití slov v přímém, nominativním významu;
- využití přímého slovosledu ve větě;
- převaha souvětí;
- uspořádaný systém spojení mezi částmi textu, logická posloupnost, sjednocení jednotlivých vět do větších syntaktických jednotek. (srov.: Vysloužilová a kol. 1994, s. 10)

„Jasnosti, zřetelnosti, přehlednosti a jednoznačnosti se dosahuje textovou výstavbou. Pro psané odborné projevy je typická velmi promyšlená kompozice, která se liší podle toho, zda se směřuje k analýze problémů, nebo k syntéze poznatků. Text je především rozpracován v horizontální linii. Název je popisný a v textu (kromě zcela krátkého) je zřetelně patrné rozdělení na úvod, který slouží k probuzení zájmu a má obecnější

charakter, vlastní stat', která je řešením zvolené problematiky a je dále vnitřně členěna, a konečně závěr, který shrnuje výsledky práce a pregnantně formuluje nové poznatky, k nimž celý text směřoval.“ (Chloupek, Čechová, Krčmová, Minářová, 1990, s. 212)

Ruský odborný styl na rozdíl od českého má sklon k větší sevřenosti větné stavby, sklon k větší nasycenosti výrazu, tj. k větší explicitnosti vyjadřování syntaktických i sémantických vztahů v aktuální výpovědi; posuny od konkrétního a dějového vyjadřování k abstraktnímu a nedějovému; odklon od výrazových prostředků expresivních; oslabování subjektivity výrazu; větší podíl pojmenování v platnosti obecné; potřeba přesnosti a jednoznačnosti výrazu. (Žváček, 1995, s. 16)

"Hodnota odborné literatury se zakládá na přesnosti autorovy výpovědi o reálném světě. Odborný text je zaměřen na obsah informace a ukazuje přímo k sdělovaným poznatkům, popřípadě k sdělované skutečnosti. Prostředky, jimiž je sdělení vyjádřeno, mají funkci jen služebnou." (Man, 1977, s. 129-130)

Jazyková stránka odborných projevů je plně ve službách pojmové složky sdělení; volba výrazových prostředků bývá z hlediska stylového a emocionálního neutrální a tomu odpovídá skutečnost, že je založena na jazyce spisovném.

Lexikum

Další ze specifíků odborného stylu je jeho slovní zásoba (lexikum). Texty této stylové oblasti využívají ve velké míře specifickou vrstvu lexikálních jednotek – odborné názvy neboli termíny. Jejich souhrn pak označujeme souhrnným názvem terminologie (například latinská terminologie; botanická terminologie; terminologie stylistiky apod.).

(1)

Charakteristikou odborné terminologie se podrobně zabývá například P. Hauser: „Zvláštní stylovou lexikální vrstvu vytvářejí pojmenování užívaná v odborném stylu. Nazýváme je odbornými názvy nebo termíny a jejich souhrn odborným názvoslovím, terminologií. Podle jednotlivých oborů mluvíme o odborném názvosloví jazykovědném, chemickém, zoologickém, historickém aj. Protože je termín součástí odborného vyjadřování, posuzuje jeho vhodnost nejen jazykověda, ale též příslušný obor.“ (Hauser, 1986, s. 32)

Termínem se z hlediska lexikologie rozumí takové pojmenování, které je v rámci disciplíny jednoznačným pojmenováním pojmu. Termín je v rámci oboru ustálený.

Termíny se od výrazů neterminologických liší mimo jiné tím, že k jejich porozumění je třeba určitého vzdělání v oboru nebo přinejmenším zkušenosti. (Hasilová, Helena, 2013, s. 57)

Morfologie

Mezi gramatické prostředky odborného stylu patří prostředky morfologické a syntaktické.

Morfologickou stránku odborného stylu charakterizuje především jeho spisovnost. V rámci spisovného jazyka pak najdeme některá specifika ve frekvenci jednotlivých slovních druhů a jejich kategorií. Pokud jde o jednotlivé morfologické kategorie, je v odborné oblasti zaznamenán vysoký podíl genitivu obou čísel.

Pro morfologickou stránku odborných textů je typický nominální charakter. V ruských textech podstatná a přídavná jména mohou tvořit až 40 procent celku. Naopak verba jsou zastoupena v menší míře než v jiných funkčních stylech.

Typické je užívání pomocného slovesa být (быть) a deverbativ, což odpovídá požadavku na předmětný charakter textu.

Odborné texty jsou psány takovým způsobem, aby byly obecně platné, proto se v ruském jazyce užívá tak zvaná „nadčasová přítomnost“. Obecnou platnost zdůrazňujeme v těchto textech také užíváním první a třetí osoby množného čísla (tzv. autorský plurál).

V odborném stylu se málo projevuje osobnost autora. Souvisí to zřejmě i s tím, že poznatky, které autor předává, mají objektivní charakter a autorovým posláním je tuto objektivní skutečnost určitým způsobem předat čtenáři. Naproti tomu v umělecké literatuře autor objektivní skutečnosti umělecky přetváří podle svých subjektivních představ a pocitů. (Hrdlička, 1992, s. 74)

Důležitou roli ve struktuře textu hrají také sekundární předložky a spojky, které dominují nad primárními. Celkovému charakteru textu přispívají logičností.

Autoři jak českého, tak i ruského odborného stylu často využívají trpný rod. Toto využití má opodstatněný charakter. Díky trpnému rodu totiž dochází k zdůraznění samotného děje a potlačení osobnosti autora. (Kapitánová, KSR/7STYL)

Syntax

Volba výrazových prostředků v rámci spisovného jazyka plně odpovídá obecným cílům odborného sdělování. To můžeme sledovat především ve větne stavbě. V souvislosti s odbornými projevy se často mluví o tom, že mají složitou větnou stavbu, že jsou v nich dlouhé věty a souvětí. Jsou tedy syntakticky složité.

"Takové tvrzení nemusí odpovídat pravdě; syntaktická stavba odborných textů je odrazem složitosti hierarchie myšlenek a vztahů, které texty vyjadřují, proto se častěji mohou objevit delší věty a složitá souvětí. Hierarchizaci textu napomáhá také jeho rozvržení do oddílů, kapitol a subkapitol. Orientaci v textu napomáhá i grafika, např. užití interpunkčních znamének: čárka, středník, pomlčka, systém závorek, který informaci zpřehledňuje.“ (Chloupek, Čechová, Krčmová, Minářová, 1990, s. 215)

Jedním z typických rysů odborného stylu je tendence k použití určitého vymezeného okruhu jazykových prostředků, napomáhajících maximální věcnosti podání, zdůraznění obsahové stránky pojednání, logičnosti vztahů mezi větami a větnými členy. Tato tendence bývá nazývána *syntaktickou kompresí* či *syntaktickou kondenzací*. Jde v podstatě o to, že při stručnějším a kratším vyjádření myšlenky obsahuje jazyková jednotka více informací, než je tomu v textu, v němž se syntaktická komprese neuplatňuje.

Konkrétně to pak znamená, že se v odborném stylu projevuje např. tendence k užívání polovětných vazeb namísto vedlejších vět, slovních spojení místo celých vět, stručného a výstižného pojmenování místo detailního vyjádření. To vše je třeba vzít při překladu v úvahu.

Zmínili jsme se obecně o některých rysech odborného textu a odborného stylu. Odborný text je typický především svou jednotností, tedy explicitním vyjadřováním, kterému napomáhá užívání termínů. Z hlediska gramatiky se jedná o texty zpravidla obsáhlé,

logicky strukturované, což se projevuje složitějšími souvětími a vztahy mezi nimi přesně vyjádřenými spojkami.

1.2 Specifika překladu odborných textů

Součástí vědy o překladu je teorie odborného překladu. Odborný překlad je specifický druh překladu, který se týká věd exaktních, přírodních a věd společenských. Je zřejmé, že jinak budeme popisovat například letoun nebo tank a jinak krásu české krajiny. Odborný styl se vyjadřuje větším počtem expresivních slov, neosobností projevu, prvky expresivní se omezují na minimum a využívají ve větší míře pasivní formy.

Základním předpokladem pro správně provedený odborný překlad je přesnost. Ta přímo souvisí s překladatelovou vzdělaností. Pokud se má překlad co nejvíce blížit originálu, musí překladatel nejenom dokonale znát jazyk, do kterého překládá, ale musí také rozumět kultuře a reáliím společenstva, které tento jazyk používá. Jinými slovy, překladatel musí provést stylistickou a sémantickou analýzu textu.

Společným rysem všech překladů je skutečnost, že překladatel tlumočí prostředky jednoho jazyka myšlenky vyjádřené v jiném jazyce. Zatímco při překladu umělecké literatury se jazyk podřizuje jistému uměleckému záměru a je vlastně východiskem i cílem překladatelovy práce, mají při překladu odborné literatury jazykové prostředky pouze komunikativní funkci, důraz je kladen na obsah informace. Překladatel umělecké literatury má právo na eventuelní zásah do syntaktické a lexikální výstavby věty, pokud adekvátně vystihne styl autora.

Při překládání odborné literatury odklon od originálu není možný, míra volnosti je tu mnohem menší, dominantní jsou termíny. Sémantický obsah termínu je úzký a konkrétní v porovnání s jinými slovy je termín samostatnější, méně závislý na kontextu. Terminologie každého odborného stylu tvoří ucelený systém termínů, odpovídajících systému pojmů daného oboru. Pro překladatele má tudíž rozsah poznatků z problematiky překládaného oboru podstatný význam.

Základem každého překladu je ekvivalent. V teorii překladu se mluví o funkčně adekvátním ekvivalentu - je to takový ekvivalent, který vyjadřuje obecný smysl/invariant, informace originálu, situaci (kulturní a jinou), za níž informace probíhá, a funkce, jež originál splňuje. Při výběru příslušného ekvivalentu musí překladatel počítat s rozdíly mezi gramatickými a sémantickými strukturami obou jazyků. Tyto rozdíly lze překlenout pomocí překladových transformací.

V odborném textu musíme přihlížet k jeho vícesložkovosti, projevující se v odlišení konstantních a potencionálních složek různého stupně stylistické příznakovosti, i když někteří autoři rozlišují pouze tzv. terminologickou a neterminologickou složku - např. Danica N. Seleskovitchová rozlišuje v odborném textu pouze odborné výrazy „mots texhniques“ a neoborná slova „mots simplex“. (Dubský, 2010, s. 16)

Problematika odborného textu se však nevyčerpává pouze terminologickými otázkami. Terminologie je součástí slovní zásoby, morfologického a slovotvorného systému spisovného jazyka a základ každého textu tvoří prvky základní slovní zásoby. Přetlumočení myšlenek originálu musí být nejen přesné a srozumitelné, ale i gramaticky (syntakticky) a stylisticky správné. (Žváček, 1994, s. 14-15)

1.2.1 Překlad termínů

Nejpřesvědčivějším odrazem reality odborné oblasti je terminologická složka textu. Je otázkou, jak překládat termíny. V zásadě se autoři shodují v tom, že se termíny nepřekládají, ale prostě substituuji (Horecký, 2010, s. 58). Je-li v obou jazycích systém termínů určité oblasti vypracován, uvede se v překladu příslušný hotový termín bez dalších překladatelských úvah. Tak v technice *двигатель внутреннего сгорания* znamená spalovací motor nebo v medicíně *отводящая мышца* je odtahovač.

Překladatel by měl mít po ruce porovnávací studie terminologických systémů, např. v ruštině a češtině, aby mu z nich vyplynuly slovotvorné možnosti v obou jazycích a byly mu východiskem k výběru pojmenování. (Man, 2010, s. 121)

V terminologii není v zásadě synonymie, nežádoucí je homonymie i polysémie, přesto však se objevuje. Např. *pedologie - půdolezectví X nauka o dítěti*. Ze stylistického

hlediska je důležité zapojení termínu do textu a jeho působení na stylovou charakteristiku.

Termíny patří k výrazům se stálou stylovou hodnotou, to znamená, že příznak „příslušnost k odbornému vyjadřování“ je u nich patrný i mimo vlastní text. Užití termínu spoluvytváří odborný styl, ovšem až v kontaktu s jinými složkami sdělení. (Čechová, Krčmová, Minářová, 2003, s. 219)

Strukturu termínů a jejich komponentů, způsob členění a výstavby termínů je vždy nutné zkoumat ne izolovaně, ale v rámci soustavy pojmů a soustavy termínů. Většina termínů je přejata ze spisovného jazyka, avšak v odborném textu dochází k zúžení a diferenciaci slovního významu. (Hrdlička, 1992, s. 73)

Sovětský znalec otázek technické terminologie akad. A. M. Terpigorev považuje za základní podmínku systémovosti odborné terminologie vedle jednoznačnosti schopnost „vyjadřovat podstatu pojmu“ (Terpigorev, 1953, s. 454). Přesnější je formulace prof. K. Horálka, který požaduje, aby pojmenování bylo vhodné z hlediska funkčního i z hlediska vnitřních zákonitostí jazyka. (Hrdlička, 1953, s. 19)

Při překladu termínů se nejčastěji využívá substituce, což znamená nahrazení termínu ve výchozím jazyce termínem v jazyce překladu. Tento přístup považujeme za ideální a využili jsme ho i v našem překladu:

Např. *комбинаторика* - *kombinatorika*

сегмент - *segment*

эмитент - *emitent*

1.3 Překladové transformace

„Překladovou transformací rozumíme operaci, při níž se překládaná jednotka VJ změní v CJ formálně v jinou, tzn. ve svůj transform, při zachování obecného invariantu obsahu.“ (Maň, 2010, s. 176)

1.3.1 Klasifikace tzv. překladových transformací

Z. Vychodilová v úvodu ke skriptům E. Vysloužilová Cvičebnice překladatelství a tlumočnictví pro ruštináře upozorňuje na překladové postupy, které vyplývají ze systémové odlišnosti ruštiny a češtiny. Dobrý překladatel by si těchto odlišností měl být vědom a příslušné překladové postupy by měl umět náležitě využívat. Jde o tyto problémové oblasti:

1. Tzv. věty se všeobecným podmětem. V ruském jazyce pro vyjádření všeobecného podmětu autoři využívají především 3. osoby plurálu, a naopak v českém jazyce je upřednostňována 1. osoba plurálu, nebo 3. osoba singuláru zvrátneho slovesa.

2. Užití trpných a činných konstrukcí: V odborném textu má užití trpného rodu v ruštině důležité místo. Český jazyk dává přednost přímému vyjádření činitele pomocí činného rodu. Pro ruský jazyk je typičtější užití trpných konstrukcí.

Např. *Kartu vydala banka x Карта была выдана банком.*

Klient zaplatil poplatek. - Комиссия была оплачена клиентом.

3. Transpozice neboli záměna slovních druhů se jako překladová transformace užívá například při neexistenci slova téhož slovního druhu v druhém jazyce, ale také bývá způsobena funkčními příčinami a různými normami spojovatelnosti. V odborném pojmenování v ruském jazyce převládá neshodný substantivní přívlastek, a naopak při překladu do českého jazyka se takový přívlastek překládá adjektivním shodným přívlastkem. Existují příklady, kdy slovní druh nemá vhodný slovníkový ekvivalent, a tehdy bývá nahrazen jiným slovním druhem.

4. Proces kondenzace a plné predikativnosti: Kondenzaci užíváme v případě, že chceme složitější myšlenku či útvar nahradit útvarem sevřenějším. Myšlenku, zpravidla celou větu, nahrazujeme jmenným výrazem (polovětnou vazbou). Kondenzace je typická při překladu z českého jazyka do ruského jazyka, protože ruský text má větší tendenci ke jmennému vyjadřování. Naopak dekondezace je jev opačný, tj. jmenný výraz v ruském jazyce je do češtiny přeložen vedlejší větou.

V ruských odborných textech může dojít k nahromadění řady substantiv za sebou, čemuž se český jazyk vyhýbá. Tento řetězec je při překladu vhodné nepřejímat a překládat pomocí odpovídajících transformací.

5. Záměna větných útvarů: Tato transformace se týká především překladu obrátů, které se v druhém jazyce nevyskytují. Například při překladu z češtiny do ruštiny činí potíže překlady se slovem člověk. Je-li ho užito v zevšeobecňujícím významu, dochází v překladu k transformaci ve větu s všeobecným podmětem. Naopak při překladu do českého jazyka se užívá konkrétní vyjádřený podmět.

Např. v ruštině věta jednočlenná neosobní, v češtině věta dvoučlenná osobní.

В банке подарочную карту можно купить на любую сумму (хотя верхний порог всегда ограничен), чаще всего на ней даже отсутствует фамилия и имя держателя, так что ее можно подарить любому человеку.

V bance můžete dárkovou kartu koupit na jakoukoli částku (vrchní hranice je však vždy omezena), nejčastěji na ní chybí jméno a příjmení držitele, takže je možné kartu darovat komukoli.

6. Univerbizace a multiverbizace: Nahrazování víceslovných pojmenování jednoslovnými a tím se vyhýbat nadbytečnému používání sémanticky málo zatížených slov je při překladu z ruštiny do češtiny žádoucí. Tato transformace se nazývá univerbizace. Naopak multiverbizační pojmenování vznikají transformací jednoslovného pojmenování ve víceslovné. Tento jev lze pozorovat především u slovesných pojmenování.

Multiverbizační pojmenování lze do jazyka překladu překládat dvojím způsobem:

1) multiverbizací (ne příliš časté z hlediska českého jazyka), nebo

2) jednoslovně

V důsledku multiverbizace vznikají tzv. analytická příslovce. V českém jazyce je možné tato příslovce přeložit dvojím způsobem - jednoslovně nebo multiverbizačním pojmenováním. V případě jednoslovného překladu se jedná zpravidla o adverbium nebo paralelní jednoslovný výraz.

Např. *служба клиентской поддержки* - *zákaznická podpora* (univerbizace)

маркетолог - *znalec trhu* (multiverbizace)

7. Překlad slovosledu:

V rovině syntaktické by měl překladatel respektovat rozdíly jazyka originálu a jazyka překladu tak, aby překlad nebyl doslovný. Totéž platí i pro ruský a český jazyk. Např. tedy přívlastek shodný může být v ruštině vyjádřen přídavným jménem slovesným (participiem). Participium se v ruské větě může nacházet v prepozici nebo v postpozici jako přívlastek volně připojený. V případě, že jsou mezi přívlastkem a určovaným substantivem vloženy větné členy rozvíjející přívlastek, mluvíme o tzv. interpozičním slovosledu.

Čeština vyjadřuje takový těsný přívlastek častěji jako volný a umisťuje ho za substantivum. (Vychodilová in Vysloužilová a kol. 1994, s. 10)

Užití tzv. překladových transformací v procesu překládání je nezbytným postupem k dosažení funkčně ekvivalentního překladu v případech, kdy se formální, popř. sémantický systém jazyka originálu a jazyka překladu liší.

Klasifikace překladových transformací v odborné translatologické literatuře se u jednotlivých autorů odlišuje v terminologii i v kategorizaci. V naší práci vycházíme z klasifikace, kterou uvádí Z. Vychodilová v publikaci Введение в теорию перевода для русистов.

Transformace rozdělujeme do dvou základních skupin, a to na transformace formální a transformace lexikální, resp. lexikálně-sémantické.

Formální transformace

Transkripce

Je to způsob překladu lexikální jednotky, kdy se reprodukuje zvuková podoba cizojazyčného slova.

Např. *hypotéka* - *ипотека*,
certifikát - *сертификат*.

Transliterace

Jedná se o způsob překladu lexikální jednotky, kdy se reprodukuje grafická podoba slova. Často se užívá u vlastních jmen a názvů.

Např. *depozit* - *депозит*,
terminál - *терминал*,

limit - лимит,

brutto - брутто.

Transplantace

Transplantace je překladová transformace, která vzniká pomocí mechanického přenesení grafémů z textu originálu do textu překladu. Zpravidla se jedná o různé grafické systémy (např. latinka X azbuka).

Např. *Держатель карты Diners Club*

Držitel karty Diners Club.

Kalkování

Způsob překladu jednotky originálu záměnou morfémů nebo slov výchozího jazyka jejich lexikálními ekvivalenty jazyka překladu.

Např. *чистая прибыль - čistý zisk*

погашение кредита - splacení půjčky.

Záměna gramatických kategorií

Týká se především záměny čísla, slovesného času a slovesného vidu.

Např. záměna čísla:

... поэтому в рамках настоящей классификации мы не будем называть ее банковской картой.

Proto na základě naší klasifikace nemůžeme tyto karty považovat za karty bankovní.

záměna vidu:

Карта имеет фиксированный номинал и не пополняется в дальнейшем, т. е. после использования карта выбрасывается.

Karta má fixní nominální hodnotu a dále se nenabíjí, takže se po použití karta vyhodí.

Záměna slovních druhů

Jedná se o častý druh formální transformace. Zaměňovat můžeme všechny slovní druhy. V rusko-české překladatelské praxi se zpravidla vyskytuje nominalizace, verbalizace, pronominalizace nebo adjektivizace.

Např. pronominalizace:

Интересным примером карточного монопродуктового банка в России является банк «Тинькофф. Кредитные системы». Банк «Тинькофф. Кредитные системы»

только относительно недавно вышел на рынок и строит свой бизнес только на кредитных картах без предоставления других банковских услуг клиентам.

Zajímavým příkladem kartové jednoduktové banky v Rusku je banka Tinkoff. Tato banka přišla na trh docela nedávno a staví svůj byznys pouze na kreditních kartách, aniž by nabízela jiné bankovní služby klientům.

Záměna větných členů

Oproti výchozímu textu se slova v textu překladu užívají v jiných syntaktických funkcích než v textu originálu. Při překladu z ruštiny do češtiny se často jedná o překlad přívlastku neshodného přívlastkem shodným, který je pro češtinu typickým na rozdíl od ruštiny.

Např. *имя автора* - *autorovo jméno*

счёт по оплате - *platební poplatek*.

Univerbizace

Jedním z projevů snahy o úspornost vyjadřování je i redukování výrazů obsahujících více slov tak, aby zůstalo jen slovo jediné. Tento postup se nazývá univerbizace. (Žaža, 1999, s. 25)

Např. *настоящее время* - *současnost*

платежные карты универсального использования - *univerzální platební karty*.

Multiverbizace

Opačný proces univerbizace. Jednoslovné pojmenování zaměňujeme víceslovným tak, aby bylo zachováno stylistického zabarvení a význam slova.

Např. *номинал* - *nominální hodnota*

событие - *společenská událost*.

Záměna slovosledu ve větě

Záměna slovosledu ve větě bývá zapříčiněna systémovými a uzuálními rozdíly jazyka originálu a překladu. Je třeba věnovat této překladové transformaci zvláštní pozornost při překladu do jazyků, které mají stálý slovosled a také u jazyků příbuzných, abychom se vyhnuli interferenčním chybám.

Komprese/ dekomprese

Ke kompresi překladatel přistupuje v situacích, kdy při překladu textu originálu je třeba kompaktněji vyjádřit autorovu myšlenku, tedy pomocí sémanticky výstižnější lexikální jednotky.

Např. *V případě, že naši nabídku odmítáte, neprodleně nám to sdělte.* - *В случае отказа от нашего предложения сообщите нам об этом.*

Dekomprese je opačný proces.

Záměna gramatického statusu věty

Jedná se o záměnu trpných konstrukcí činnými, vět jednočlenných a dvoučlenných atd.

Např. *Klient zaplatil poplatek.* - *Комиссия была оплачена клиентом.*

Jak levné! - *Самый дешевый товар.*

Spojení, rozpojení vět

Způsob spojení dvou nebo více vět v jednu nebo naopak.

Např. *Возможно, в скором времени российские банки выпустят предоплаченные карты, тем более на наш взгляд для этих карт есть свой сегмент рынка.*

Je možné, že v brzké době vydají ruské banky předplacené karty. To je o důvod navíc proč se domnívat, že pro tyto karty existuje vlastní segment trhu.

Sémantické transformace

Konkretizace

Záměna slova nebo slovního spojení se širším, obecnějším významem ve výchozím jazyce slovem nebo slovním spojením s užším, konkrétnějším významem v cílovém jazyce.

Např.

Он заплатил деньги - *Заплатил в доларех.*

Generalizace

Generalizace je opačným překladatelským řešením než konkretizace, tzn. záměna jednotky s užším, konkrétnějším významem ve výchozím jazyce jednotkou s širším, obecnějším významem v cílovém jazyce. Generalizace se často prolíná s další transformací a to se zúžením informačního základu. O této transformaci bude

Např.... *эти продукты оказались обычными картами мгновенного выпуска без указания фамилии на них.*

Jsou to obyčejné, rychle vyrobitelné karty bez uvedených údajů klienta.

Diferenciace

Diferenciace má své opodstatnění v překladatelské činnosti, protože existují příklady, kdy se rozchází lexikálně sémantická struktura jazyka.

Např. *значка - знак, бренд, марка*

рѳјчка - заѳм, ссуда.

Modulace

Záměna slova nebo slovního spojení výchozího jazyka takovou jednotkou cílového jazyka, která se dá logicky odvodit z významu výchozí jednotky. Nejčastěji se jedná o vztah příčiny a následku.

Např. *Клиент оплатил долг - Klient nemá žádný úvѳr.*

Antonymický překlad

Antonymický překlad je překladovou transformací, která spočívá v záměně lexikální jednotky výchozího jazyka lexikální jednotkou cílového jazyka v opačném významu, přičemž smysl zůstává stejný.

Např. *На карте всегда должен быть положительны остаток. S touto kartou není možné jít do mínusu.*

Celková přeměna

Pod celkovou přeměnou si můžeme představit záměnu vnitřní formy jak jednotlivého slovního druhu, tak i celé věty, přičemž nepřekládáme po jednotlivých elementech, ale

jako celek tak, aby vznikl adekvátní překlad. Často celkovou přeměnu používáme při překladu idiomů a frazeologismů.

Rozšíření informačního základu

Rozšíření informačního základu je v praxi překládání také často užívanou sémantickou transformací. Tímto způsobem vkládá překladatel do textu překladu dodatečné informace. Často tyto informace vysvětlují národní tradice, realie, historické souvislosti atd. Opakem transformace rozšíření informačního základu je zúžení.

Např. *В ноябре 2002 г. National City Corp. стал предлагать подарочные карточки Visa в отделениях и на своем сайте.*

В listopadu 2002 začala banka National City Corp. nabízet dárkové karty Visa na svých pobočkách a na webu.

Prepaid card - předem zaplacená karta; tento termín se vztahuje k celé řadě debetních karet.

Prepaid card - предварительно оплачиваемая карточка; термин относится к целому ряду дебетовых карточек - с магнитной полосой, с микропроцессором.

Zúžení informačního základu

Např. *Интересным примером карточного монопродуктового банка в России является банк «Тинькофф. Кредитные системы».*

Зajímavým příkladem kartové jednoduktové banky v Rusku je banka Tinkoff.

Explicace

Transformace, kdy lexikální jednotka výchozího jazyka je zaměněna takovým slovním spojením, které vysvětluje její význam. Tedy takovým slovním spojením, které podrobněji tuto jednotku vymezuje.

Např. *закваска – látka, která při výrobě sýrů způsobuje srážení mléka.* (Vychodilová, 2013, s. 36-47)

2. TEXT PŘEKLADU

Kreditní karty

Jsou to jedny z nejperspektivnějších úvěrových produktů pro fyzické osoby, které pomalu nahrazují spotřebitelské úvěry a úvěry pro naléhavé případy. Při popisu tohoto produktu jej budeme nejednou srovnávat s klasickým úvěrováním. Kvůli častému kombinování dvou bankovních produktů (karty a úvěru) není jednoduché správně určit, s čím jsou kreditní karty spojeny více, zda s úvěrováním nebo s platebními operacemi. Hlavní výhodou kreditních karet je to, že na rozdíl od úvěrů banka nemá přehled o konečném využití peněz. Pozitivní je také možnost dalšího obnovení úvěrové linky po splacení. U kreditních karet se obvykle počítá s opakovaným prodloužením úvěrové linky. Tyto linky se postupně splácejí a po daném splacení se opět prodlouží. Rozdíl mezi těmito kartami a kartami s povoleným přečerpáním určuje neexistenci kladného zůstatku na kartě. Kreditní karta může znamenat existenci či neexistenci klientova úvěru. I v případě, že klient vloží sumu přesahující samotný dluh, bude částka přesunuta na oddělený účet, a použita po prodloužení úvěru na jeho splacení. Úvěr přitom musí být splacen do určitého smluvně ujednaného data, nikoliv ihned po poskytnutí úvěru. Toto specifikum pro klienta mnohdy není příliš výhodné, často je však kompenzováno respirem. Podrobně si rozebereme nejrozšířenější a nejpohodlnější typ kartových úvěrů - revolvingové kreditní karty.

Historicky prvními platebními kartami byly kreditní karty Diners Club, se kterými bylo možné platit na úvěr v restauracích. Klient dluh splácel po skončení účetního období. V Rusku probíhal vývoj karet zcela opačně. Debetní karty byly donedávna základním typem karet, které ruské banky vydávaly. Ty umožňovaly platby jen v rámci finančních prostředků vložených klientem na daný účet. Největší objem vydávaných karet byl, a stále je, spojen se mzdovými projekty, kdy jsou karty zástupným nástrojem pro vyplácení mzdy zaměstnancům pracujícím v organizacích korporačních klientů banky. U velké části bank zauímají maloobchodní karty v portfoliu karet výrazně menší podíl. Pro banky jsou však neméně zajímavé, a to kvůli jejich značné orientaci na využití v obchodních sítích a ve službách.

Vývoj konkurence na kartovém trhu a na trhu spotřebitelského úvěrování vedl k objevu kreditních karet, díky nimž jsou využívány bankovní úvěrové prostředky, nikoli úspory klienta.

Vydávání kreditních karet umožňuje bankám dosáhnout další úrovně vývoje za nízkých operačních nákladů, což přitahuje nové skupiny klientů:

- po vydání karty banka nemusí disponovat rozvětvenou sítí klasických poboček, jelikož získání úvěru klienta opravňuje k využití karty v obchodech a ve službách či k vybírání hotovosti z bankomatu;
- nabití karty a náležité splacení úvěru také může být uskutečněno prostřednictvím bankomatů nebo jiných samoobslužných terminálů vhodných ke vkladu hotovosti, a také bezhotovostním převodem na bankovní účet;
- ve srovnání s klasickými úvěry je zpracování karetních operací automatizovanější, což je pro banky výhodné vzhledem k tomu, že tím zároveň snižují náklady.

„Kartová“ banka nemusí disponovat sítí oddělení a poboček, což výrazně zlevňuje obsluhu klientů, a v důsledku toho přiláká skupiny klientů, které dříve z důvodu vzdálenosti nebylo možné obsloužit.

Zajímavým příkladem kartové jednoduktové banky v Rusku je banka Tinkoff. Tato banka přišla na trh docela nedávno a staví svůj byznys pouze na kreditních kartách, aniž by nabízela jiné bankovní služby klientům. Jistě bude zajímavé, až zjistíme výslednou úspěšnost tohoto ruského projektu. Zahraniční zkušenost ukazuje, že takový přístup má šanci na úspěch. Existuje zde však nebezpečí špatného výběru klientského segmentu, na který banka směřuje svou nabídku. Jedna z britských bank se na základě doporučení od znalců trhu rozhodla rozšířit své působení v zemi. Za tímto účelem byly poštou rozeslány nabídky kreditních karet do těch regionů, kde banka neměla své pobočky. Výsledky byly následující: bance se podařilo přilákat jen velmi malé procento nových klientů (výrazně menší, než u obvyklého obesílání), navíc po vydání kreditních karet u těchto klientů procento nesplacených dluhů na daných kartách výrazně převýšilo standardní míru rizik. K prozkoumání této situace byl přizván nestranný konzultant, který zjistil špatné propočty banky. Ukázalo se, že bankovní značka byla pro klienty v daných regionech, zcela neznámá, a běžní dlužníci měli obavu z využívání služeb u neznámé finanční

organizace. Tyto služby se rozhodli využít jen nejrizikovější klienti, kterým místní banky nabízely úvěry jen s tvrdými podmínkami anebo vůbec žádné úvěry. Banka pravděpodobně měla v daných regionech před obesláním klientů uskutečnit reklamní kampaň. To by jistě zajistilo lepší výsledky. Šetření na síti poboček tedy nemá jít ruku v ruce s šetřením v rozpočtu na reklamu. Maloobchodní kartová banka nikdy nepřitáhne dostatek klientů, pokud se o ní nedozví potenciální dlužníci.

Je potřeba zmínit, že kartové úvěry jsou výnosnější produkt ve srovnání s klasickými úvěry, a to díky různým dodatečným provizím, které se pojí s využíváním karet (roční poplatky za kartu, poplatky za výběr hotovosti, poplatky za výpisy z účtu, kopie účtenek apod.). Tyto provize jsou nenápadné a klientům nevadí, o to větší jsou příjmy (například, když klienti nevybírají hotovost a na místo toho platí nákupy kartou, což při dostatečném objemu představuje poměrně značnou část příjmů banky).

Předplacené karty

Jediná známá předplacená karta v Rusku, karta Visa Travel Money Cash Passport není emitována bankou, je pouze distribuována. Proto na základě naší klasifikace nemůžeme tyto karty považovat za karty bankovní. V dubnu 1996 společnosti Thomas Cook a Visa International společně vydaly nový předplacený finanční produkt, plastovou kartu Visa Travel Money. Od 25. září 2002 byla Visa Travel Money nahrazena kartou Visa Travel Money Cash Passport.

V nebankovní sféře jsou předplacené a dárkové karty rozšířeny více a téměř všichni se s nimi setkáváme v nejrůznějších situacích. Například telefonní karty, karty mobilních operátorů, poskytovatelů internetu. Poslední dobou velká část obchodů vydává své vlastní dárkové karty a certifikáty.

Ve Sb. Centrální banky RF č. 266-P o bankovních předplacených kartách je zahrnuta jasná definice předplacených karet.

Existuje i rozšířenější rozdělení (nejen bankovních) předplacených karet, které je více ovlivněno zahraniční praxí: Prepaid card - předem zaplacená karta; tento termín se vztahuje k celé řadě debetních karet (s magnetickým proužkem, s čipem), využívaných k platbám za zboží či služby v rozsahu předem zaplacené částky; společné znaky těchto karet jsou: nahaná „hodnota“ na kartě, okamžité odečtení „hodnoty“ na kartě během platby za zboží či služby, menší „hodnota“. Tyto karty se dělí na dva typy v závislosti na charakteru nahané „hodnoty“ na těchto kartách: karty jakožto elektronické peněženky a karty, na které se nahrávají „jednotky“ (například počet jízd v hromadné dopravě, počet minut u předplacených telefonních karet, počet „bodů“ na věrnostních kartách apod.). Emitentem předem hrazených karet mohou být jak banky a úvěrové a finanční instituce (což se týká především karet v podobě el. peněženek), tak i nebankovní organizace (obchodní, telekomunikační, přepravní společnosti); předem hrazené karty nemusí být kartami identifikačními (jako například telefonní karty, karty k placení jízdného v hromadné dopravě); karty jakožto el. peněženky jsou určeny k platbám za nejrůznější zboží a služby; karty s nahanými „jednotkami“ jsou využívány k platbě za jeden až dva druhy služeb nebo k nákupům v rámci jedné obchodní společnosti (emitenta); el. peněženky zpravidla spadají do kategorie dobíjecích karet s „jednotkami“, tedy k jednorázovým nebo „nepřečerpatelným“ kartám. Některé ruské banky již dávno avizovaly výrobu předplacených (*prepaid*) a dárkových karet (*gift card*).

Gift card - dárková karta; předplacená karta, která vlastníkovu umožňuje získání zboží či služby za sumu, která je nahaná na kartě, obvykle nahrazuje „věcné“ či peněžité dárky. Jsou to obyčejné, rychle vyrobitelné karty bez uvedených údajů klienta.

Je možné, že v brzké době vydají ruské banky předplacené karty. To je o důvod navíc proč se domnívat, že pro tyto karty existuje vlastní segment trhu. Předplacené dárkové karty by například mohly být rozšířeny nejen na bankovních pobočkách, ale i v obchodních sítích, stejně jako je tomu u jiných předplacených nebankovních karet (karty mobilních operátorů, poskytovatelů internetu aj.). Tyto karty by měly mít estetičtější „dárkový“ design a dárkový obal (lepenkovou obálku, malou krabičku). Karta má fixní nominální hodnotu a dále se nenabíjí, takže se po použití karta vyhodí. Tyto karty by bylo možné vydávat na základě Visa Electron nebo Cirrus Maestro. Místo jména držitele by na kartě mohlo být uvedeno Gift Card nebo jakýkoli jiný nápis. To by umožnilo darovat kartu jiné osobě.

Nyní se podíváme na to, jaký vývoj prodělaly předplacené karty v zahraničí. Předplacené karty nahradily dárkové certifikáty obchodů, tedy papírové kupony, na kterých je uvedena částka, za kterou je možné ve vybraném obchodě zakoupit zboží. V bance můžete dárkovou kartu koupit na jakoukoli částku (vrchní hranice je však vždy omezena), nejčastěji na ní chybí jméno a příjmení držitele, takže je možné kartu darovat komukoli. Po získání takového dárku se může člověk sám rozhodnout co je pro něj důležité a užitečné, a může si stanovit místo a čas nákupu podle svého uvážení.

V zahraničí se bankovní předplacené karty dělí na dva druhy: dobíjecí a nedobíjecí. U nedobíjecích karet je možné pouze prvotní nabití. Někdy je nominální hodnota karty uvedena přímo na kartě. Tato karta je využívána do doby, než je nahraná suma na kartě vyčerpána. Dobíjecí karty umožňují dobítí karty a jsou využívány jako obyčejné bankovní karty. To je významný rozdíl v zahraniční a ruské praxi, jelikož na základě jednoho z výkladů ruské legislativy (Sb. CB RF č. 266-P), ruské banky nemohou vydávat dobíjecí předplacené karty a budou také omezeny ve vydávání nedobíjecích karet.

Bankovní dárkové karty se začaly vydávat na konci roku 2002. Jednou z první bank, které začaly prodávat dárkové karty, byla National City Corp. Několik let vydávali dobíjecí karty pro mladé. Po čase vyšlo najevo, že klienti mají zájem o levné dárkové karty. V listopadu 2002 začala banka National City Corp. nabízet dárkové karty Visa na svých pobočkách a na webu. Nedobíjecí karty měly nominální hodnotu od 25 do 500 dolarů, jejich výroba stála od 4,95 až 8,95 dolarů v závislosti na nominální hodnotě. V té době se ukázalo, že o karty měli na pobočkách zájem lidé, kteří do té doby klienty nebyli.

Podle statistik nyní popularita bankovních předplacených karet roste a očekává se, že brzy překonají i karty obchodů.

Vývoj kartových programů a jejich realizace

Stejně jako se moderní automobil skládá ze součástí a agregátů vyrobených ze standardizovaných dílů, je i karetní program každé banky složen ze standardizovaných produktů platebního systému doplněného jinými bankovními službami, které jsou spojené technologiemi a metodologií. Pokud znáte specifické rysy libovolného produktu

platebního systému, můžete s pomocí kombinatoriky vytvořit libovolně složitý kartový program.

Charge karta (*charge card*) - platební karta, jejímuž držiteli je každé zúčtovací období vystaven účet k zaplacení celkové částky nákladů za dané období; na rozdíl od debetních karet nejsou operace na účtu (odepsání z účtu) držitele karty prováděny po provedení každé transakce, ale až po uplynutí účetního období; na rozdíl od kreditních karet držitel této karty není svázán žádnými konkrétní limity čerpání prostředků, během účetního období může držitel překročit prostředky na svém účtu; v případě včasné úhrady dluhu se úrok (penále) za přečerpání u těchto karet nezapočítává.

Kreditní karta (*credit card*) - platební karta, která opravňuje držitele k nákupu zboží (služeb) a k získání peněžních půjček, a to za podmínek ujednaných v úvěrové smlouvě s emitentem; emitent vlastníkovi kreditní karty také povinně vymezí celkový limit úvěru a zpravidla také jednotlivé limity na nákup zboží (služeb) a na získání peněžních půjček; kreditní karty stejně jako charge karty nabízejí vystavení jednoho účtu držiteli a to po uplynutí účetního období; k odepisování z účtu také dochází jednou za účetní období; na rozdíl od charge karet nemohou výdaje držitele kreditní karty převýšit určitou sumu (úvěrový limit). Držitelé kreditních karet navíc nejsou povinni zcela uhradit běžné výdaje po skončení účetního období; v úvěrové smlouvě mezi emitentem a držitelem kreditní karty je stanovena minimální výše splacení úvěru po skončení účetního období. Ze zbylé částky dluhu si emitent strhává úroky; rozlišujeme kreditní karty bez možnosti prodloužit úvěr (*non-revolving credit*) a karty s možností automatického prodloužení úvěru (*revolving credit*).

Debetní karta (*debit card*) - platební karta, na níž se všechny operace odečítají z účtu držitele karty; tato karta nenese žádná rizika ani pro platební systém, ani pro jeho účastníky, jelikož je každá operace prováděná touto kartou možná jen s autorizovaným požadavkem a povinným získáním kódu autorizace; rozlišujeme debetní karty s okamžitým (bezprostředním) odečítáním z účtu (*direct debit card*) a karty s odloženým odečítáním (*deferred debit card*).

Předplacené karty (*prepaid card*) - předem zaplacená karta. Termín se vztahuje k celé řadě debetních karet (s magnetickým proužkem, s paměťovým mikrosystémem, s mikročipem), které jsou určeny k platbě za zboží (služby) do výše předem uhrazené

částky. Společnými znaky předplacených karet jsou: nahráná „hodnota“ na kartě, okamžité odečtení „hodnoty“ na kartě při platbě za zboží (službu); malá „hodnota“ na kartě; dělí se na dva základní druhy v závislosti na charakteru nahráné „hodnoty“ na: el. peněženky (*electronic purse, electronic cash*), obsahující el. peníze, a na karty, na kterých jsou nahrány „jednotky služeb“ (například počet jízd v hromadné dopravě, počet minut u telefonních předplacených karet, číslo „bodů“ u věrnostních karet apod.)... el. peněženky jsou určeny k nákupům různého zboží/služeb; karty s nahrávanými „jednotkami“ se využívají k platbě jednoho či dvou druhů služeb nebo k nákupu v rámci jedné obchodní společnosti; el. peněženky zpravidla spadají do kategorie dobíjecích karet (*reloadable card*), karty s „jednotkami“ patří mezi jednorázové neboli „nepřečerpatelné“ karty (*disposable card (stored value card)*).

Kartové produkty obou platebních systémů jsou přesně rozděleny pro co nejúčinnější zaujetí možných uživatelů. Pravidla segmentace produktové řady u Visa Int. jsou principiálně stejné jako pravidla u MasterCard WorldWide, což umožňuje nepopisovat každý produkt každého platebního systému zvlášť, ale spojit je podle kategorií a podrobně si projít jejich specifika. Ve spojitosti s existencí platebních systémů u produktové linie je řada specifických karet, které v současnosti nejsou představeny na rozvíjejícím se ruském trhu. Ukážeme si jen ty kartové produkty, které se používají a jsou perspektivní.

Elektronické karty

Visa Electron, Maestro - volně dostupné, kreditní a debetní karty pro použití jen s elektronickými zařízeními (bankomaty a POS terminály) ke čtení magnetických proužků (čipů) a s provedením povinné autorizační operace v reálném čase. S kartami Maestro můžete vybírat hotovost v mezinárodním systému bankomatů Cirrus/Maestro a v bankomatech evropského systému EuroCheque. Výběr hotovosti z bankomatů nebo platba nákupu v obchodech je prováděna s využitím POS terminálu po zadání PIN kódu.

Karty Visa Electron jsou určeny k výběru hotovosti z bankomatů a k platbě za zboží a služby prostřednictvím POS terminálů. Logotyp Plus na kartě Visa umožňuje využívat kartu v bankomatech systému Plus.

Karty Maestro mohou být i neembosované. S kartou pak nelze provádět MO/TO operace ani transakce na internetu.

Na rozdíl od karty Maestro je karta Visa Electron striktně neembosovaná a je u ní možná stand-in autorizace.

Elektronické karty jsou vhodné pro klienty s částečnou nebo nulovou úvěrovou historií nebo pro ty, kteří nemají žádnou zkušenost s používáním karet. Díky své univerzálnosti a komfortu jsou tyto karty nabízeny nejširšímu kruhu uživatelů nejrůznějšího věku a sociálního postavení k provádění každodenních plateb a k výběru hotovosti.

Pro banku jsou el. karty nejlevnějším a bezrizikovým produktem k realizaci masových maloobchodních a mzdových projektů, které jsou nabízeny klientům „z ulice“.

Pro držitele je základní výhodou používání el. karty bezpečnost prováděných operací (minimální rizika podvodu třetích osob v případě ztráty (krádeže) karty) a nízká cena roční obsluhy.

Neprodleně vydávané karty Instant Issue - el. karty bez uvedeného jména držitele na přední straně karty. Disponují všemi funkčními možnostmi el. karet a jejich výhodou je, že je klient obdrží neprodleně při jednání s bankou. K identifikaci držitele karty při platbě za zboží či služby, nebo při výběru hotovosti z bankomatů je požadován podpis držitele na pásce karty nebo PIN kód u produktů Maestro Instant Issue.

Operativní rezerva předem personalizovaných Instant Issue karet může být uložena na pobočce (bankovním kiosku) banky, což je výrazné pozitivum pro banky s rozvětvenou regionální sítí poboček. Kartový účet je otevřen a je personifikován údaji klienta okamžitě během aktivace karty.

Možnost okamžitého vydání karty může být využita: při poskytnutí expres úvěru bezprostředně na pobočce nebo na výdejním místě banky; pojišťovacími společnostmi pro zajištění výplaty pojistných událostí s následným připsáním částky na kartu, k rozšíření spolu s diskontními a věrnostními kartami (co-brand a affinity card); pro turisty, kteří odjíždějí do zahraničí a nepřejí si převážet velké sumy peněz v hotovosti.

MasterCard Electronic - prvotní elektronické kreditní karty. Jsou chráněné před nepovoleným používáním řadou specifik: u karet dochází k povinné autorizaci operací

v reálném čase, je stanoven nulový autorizační limit (floor-limit), je vyloučena možnost stand-in autorizace. S kartou nemůžete provádět MO/TO operace, ani platby na internetu.

Karty MasterCard Electronic jsou bezrizikové kreditní karty pro uživatele využívající kartu k platbám za zboží a služby v obchodech vybavených POS terminály, nebo k výběru hotovosti z bankomatů a výdejních míst bank.

Produkt je vytvořen speciálně pro „rozvojové trhy“ a je zaměřen na realizaci programu maloobchodního úvěrování klientů v rámci individuálních limitů. V případě klientova nesplacení úvěru do sjednané doby dojde k blokaci v databázi banky, což zajistí nemožnost následného využívání peněžních prostředků na kartovém účtu. Tuto kartu je možné využívat jako „první kreditní kartu“ v úvěrové historii klienta. V budoucnu klient získá plnohodnotnou kreditní kartu klasické nebo prémiové kategorie.

Klasické karty

Neembosované karty (*unembossed card*) - neembosované kreditní nebo debetní karty s omezeným funkcíonálem. U neembosované karty nemůže být prováděna hlasová autorizace při nákupech nebo výběru hotovosti z výdejních míst. S touto kartou můžete platit na internetu a provádět MO/TO operace. Analogicky se podobá produktu MasterCard Electronic, ale na rozdíl od ní může být vydána na základě bankovních identifikačních čísel klasických existujících produktů.

Visa Classic, MasterCard Standard - embosované kreditní nebo debetní karty s možností hlasové autorizace, stand-in autorizace, dají se s nimi provádět platby na internetu a MO/TO operace, a podlimitní operace. Je to univerzální platební nástroj pro klienty se stálým příjmem nebo pro dlužníky s pozitivní úvěrovou historií.

Prémiové karty

Prémiové karty - elitní kreditní karty z kategorie Gold, Platinum: Visa Infinite a MasterCard World Signia. Kromě základní platební funkce nabízí držitelé také širokou škálu doplňkových služeb s upravenými požadavky a pravidly platebních systémů.

Platební systémy stanovují bankám jakožto emitentům prémiových karet základní seznam doplňkových služeb vlastních každému řadovému produktu platebního systému. Čím vyšší kategorie karty, tím se nabídka služeb zvětšuje. Banka navíc může k tomuto seznamu přidat své vlastní služby a nabídky.

Základní sada doplňkových služeb u karty Gold obsahuje:

- úvěrový limit od 5 tisíc dolarů nebo euro na měsíc;
- okamžitá náhrada karty, výdej hotovosti a blokace v případě ztráty (krádeže) karty;
- zdravotní pojištění a právní pomoc;
- asistenční služby na cestách;
- speciální nabídky držitelům karet Gold, které zahrnují slevy a speciální podmínky obsluhy jak v Rusku, tak i jinde v zahraničí (MasterCard Premium Collection, Visa World Best Offers);
- možnost stand-in autorizace.

U produktu Platinum je to:

- úvěrový limit od 5 do 10 tisíc dolarů nebo euro na měsíc;
- okamžitá náhrada karty, výdej hotovosti a blokace v případě ztráty (krádeže) karty;
- zdravotní pojištění a právní pomoc na vyšší úrovni, než v případě karet Gold;
- asistenční služby na cestách jsou na vyšší úrovni, než v případě karet Gold;
- speciální nabídky jen pro držitele karet Platinum zahrnují slevy a speciální podmínky obsluhy jak v Rusku, tak i jinde v zahraničí dodatečně k nabídce služeb u karet Gold;
- zákaznická podpora;
- možnost stand-in autorizace na vyšší částku než u karty Gold.

U produktů Visa Infinite a MasterCard World Signia se nabídka služeb rozšiřuje jak kvalitativně, tak kvantitativně:

- úvěrový limit od 20 tisíc dolarů;

- okamžitá náhrada karty do 24 hodin, výdej hotovosti a blokace v případě ztráty (krádeže) karty;
- zdravotní pojištění a právní pomoc na vyšší úrovni, než v případě karet Platinum;
- životní a zdravotní pojištění na cestách;
- Concierge služby (organizování cest, akcí, objednávka letenek a jízdenek, objednávání hotelů, zajištění pronájmu automobilu, tlumočnický a překladatelský servis, doručení dárků, květin, záznamníkové služby atd.);
- exkluzivní nabídky a zvláštní podmínky obsluhy na celém světě;
- objednávka vstupenek a organizace volného času;
- možnost stand-in autorizace na částku vyšší než u karty Platinum;
- mnoho dalšího, v závislosti na platebním systému, regionu a bance jakožto emitentovi.

Jako doplněk k uvedeným základním požadavkům nabízí každý platební systém řadu služeb vypracovaných s pomocí mezinárodních partnerů, kteří jsou celosvětově známí svou působností na trhu s turismem, pojištěním a jinými službami pro cestovatele. Nejzajímavější je balíček služeb s produkty nejvyšší kategorie, jelikož obsahuje to nejlepší z nabídky v dané oblasti. Uvedeme zde pouze charakteristické rysy každého produktu přesahující minimální „servis“.

Visa u své nejvýhodnější karty Visa Infinite nabízí tento „podnikový“ servis:

- *purchase protection* - zabezpečení nákupu, náhrada prostředků v případě krádeže nebo poničení (v důsledku ujednaných příčin) u nákupu, placeného pomocí karty Visa Infinite. Držitel karty získá kompenzaci v případě poničení, ztráty nebo krádeže nákupu do 90 dní po koupi;
- *extended warranty* - prodloužení záruční lhůty u zboží zakoupeného kartou Visa Infinite na 24 měsíců. Prodloužení záruční lhůty znamená, že u zboží, které klient zakoupil pomocí karty Visa Infinite se automaticky zdvojnásobí záruční lhůta dodatečně k záruce výrobce nebo prodejce, a to u širokého spektra zboží, především u domácích elektrospotřebičů;

- *ticket exchange* - objednávka vstupenek na akce. S touto službou může klient objednat vstupenku na libovolnou akci, která ho zajímá. Například vstupenku do divadla, na koncert, na sportovní akce apod.;

- speciální internetová stránka s informacemi pro držitele karet Visa Infinite s kontakty na informační služby Visa, dále nabízí telefonní konzultace s doplňkovými službami a zvláštními nabídkami, doplňkovými službami pro držitele karet v regionu CEMEA, s pravidly a podmínkami pojištění aj.;

- speciální internetová stránka s informacemi pro cestovatele na portále Weissmann Online. Nabízí zde objektivní a aktuální informace a tipy pro cestovatele: obsahuje více než 470 turistických cílů po celém světě, obsahuje informace o zemích, městech, regionech a oblastech. Umožňuje držiteli karty detailně poznat místo pobytu díky přístupu k užitečným a důležitým informacím pro turisty a podnikatele.

Platební systém MasterCard nabízí držitelům exkluzivních karet MasterCard World Signia, kromě rovnocenných služeb jako u Visa karet, využívat bez dodatečné platby program Priority Pass, který zajišťuje přístup do prostor pro první třídu na letištích po celém světě. Priority Pass je největší nezávislý program nabízející oprávnění k využívání více než 5000 VIP místností na letištích v 275 městech, v 90 zemích. Právo na používání VIP místností nezávisí na tom, s jakou leteckou společností poletíte nebo jakou třídou poletíte, nebo zda využijete nějaké akce letecké společnosti. Můžete je využívat jak při soukromých tak i pracovních cestách. Držitel karty může s sebou do VIP zóny přivést i klienty, kolegy, přátele, nebo členy rodiny.

Zvlášť jsou nabídky společností American Express a Diners Club Int. Servis poskytovaný držitelům těchto karet zajišťují samotné společnosti nebo jejich dceřiné společnosti. Tento servis je nedílnou součástí funkcionálu karet a jejich image. Tyto společnosti se od svého vzniku specializují na poskytování exkluzivního „klubového“ servisu pro VIP klienty. Využívají jak vlastní rozvětvenou síť cestovních kanceláří po celém světě tak i po desítky let budované vztahy s jinými poskytovateli služeb. Každá společnost má své vlastní přednosti, které citlivě rozvíjejí a tím si konkurují.

Držitel karty Diners Club získává možnost využívat komplex služeb jako:

- bezplatný vstup do salónek první třídy na největších letištích a v největších byznys centrech světa, tedy i v Moskvě a Petrohradě; salónky Diners Club jsou na letištích po celém světě;
- fast track - transport na letiště a (nebo) z letiště ve vybraném automobilu (služba je v Rusku dostupná);
- společnost Diners Club Travel se zabývá organizací cest, splní všechny jednotlivé požadavky klienta, které se týkají rezervace jízdenek na všechny druhy dopravy, rezervace hotelů, organizace setkání v konečné destinaci apod.;
- poskytování slev a zvláštních podmínek obsluhy ve všech známých mezinárodních sítích hotelů;
- pronájem automobilu libovolné značky bez platby zálohy;
- pojištění držitele DC a dalších spolucestujících rodinných příslušníků na cestách do zahraničí, po Rusku i po zemích SNS. Pojistné programy poskytují širokou škálu pojistného krytí do 150 tisíc dolarů na lékařské výdaje. Mohou je využít spolucestující rodinní příslušníci s držitelem karty. V případě občanskoprávní odpovědnosti bude poskytnuta pomoc advokáta a složena kauce;
- bonusové programy Club Reward se liší podmínkami v každém státě. Bonusy mohou být body za každý kartou zaplacený dolar nebo nalétané míle při platbě letenek kartou. V prvním případě můžete body utratit za drobnosti z katalogu, jako například láhev vína nebo módní doplňky. Z nalétaných mil bude vypočítána sleva při příští platbě letenek nebo bude možná koupě lepší třídy letenek;
- poskytování informací v cílové destinaci. Servisní síť Diners Club Int.pokrývá více než 200 zemí světa, a kdekoli se bude držitel karty nacházet, bude mu poskytován servis místního oddělení Diners Club Int.;
- bezplatné předplatné klubového časopisu.

Na lokálních trzích se služby a produkty platebních systémů mohou principiálně lišit od „jmenovců“ v jiném regionu. Například, karty Diners Club vydané v USA nesou logotyp MasterCard a mohou se používat v síti dvou platebních systémů, včetně bankomatů sítě Cirrus.

Karty společnosti American Express jsou určeny zámožným lidem, kteří rádi cestují bezpečně a komfortně. Karty American Express se v současnosti v Rusku distribuují prostřednictvím zplnomocněné „Banky Ruský Standard“. Klientům nabízí kartové produkty American Express Green Card, Gold Card, Platinum Card a pro klienty „Banky Ruský Standard“ specifické produkty typu Credit Card, v podstatě stejné jako Green Card, ale s jinými podmínkami obsluhy. Karta nejvyšší kategorie, Centurion, se zpravidla nabízí aktivním uživatelům karty Platinum, kteří využívají kartu k platbám vysokých nebo zvětšujících se částek.

Produkty společnosti American Express se mezi sebou liší výší úvěrového limitu a rozsahem doplňkových služeb poskytovaných společností American Express. Abychom se seznámili s možnostmi a specifiky karet American Express, probereme si funkcionál nejluxusnější karty American Express Centurion:

- výdaje nejsou nijak omezeny;
- k základní kartě je k dispozici i doplňková karta American Express Centurion, a také libovolný počet následujících čtyř karet American Express: Platinum, Gold a Green pro blízké a rodinu držitele základní karty;
- držitel karty je zajištěna služba expertů na cestování, zábavu, životní styl a další, a to po 24 hodin, 365 dní v roce;
- volný vstup do všech odpočinkových místností na většině mezinárodních letišť světa v souladu s programem členství Priority Pass, anebo přístup do prostor partnerských leteckých společností;
- držitel karty, jeho děti (do 23 let) a pět vlastníků doplňkových karet, ať už s držitelem základní karty cestují či nikoliv, jsou pojištěni unikátním pojistným programem, který zahrnuje neočekávanou lékařskou péči (do 6500 tis.dolarů (euro)), úrazové pojištění (do 40 tis.dolarů (euro)), pojištění právní ochrany (65 tis.dolarů (euro)) a další. Pojištění zahrnuje rizika spojená s extrémními sporty a také poničení pronajatého automobilu, ztrátu zavazadel, mobilního telefonu, a peněz, zpoždění letu, výměnu nebo zrušení letenky a jiné.;

- držitel má k dispozici více než 1700 Travel Service center a zastoupení ve 130 zemích světa, všude je anglicky mluvící personál připraven poskytnout informace o možnostech využití karty, o proplacení šeků nebo informace užitečné pro danou oblast. Centra nabízí široký výběr služeb, včetně okamžitého vydání nové karty, podrobného plánování cest od rezervace letenek a hotelů po výlety; informace pro turisty a obecné informace o konečných destinacích. Dále poskytují služby týkající se převodu měn a zprávy o aktuálním kurzu; prodej a proplacení šeků American Express, příjem oznámení o jejich ztrátě a jejich výměnu; odeslání pošty a poštovní služby;
- privilegia cestujících v letecké dopravě (speciální ceny letenek, vyšší třída, bezplatné letenky pro spolucestující);
- privilegia pro lidi ubytované v hotelích (účast v klubových programech hotelů, možné vylepšení kategorie hotelových pokojů, využívání speciálních nabídek, individuální obsluha a mnoho dalšího)
- program Small Luxury Hotels - exkluzivní privilegium výběru z 260 nejluxusnějších hotelů po celém světě;
- katalog s více než 10 000 hotelů na více než 3000 míst celého světa (výběr z tohoto katalogu zajistí slevu na ceně pokoje);
- program Membership Rewards. Za utracené prostředky na kartě se nahrávají body, jejichž celková suma se odráží v každoměsíčním výpisu z karty. Nahromaděné body můžete utratit za zboží a služby ze speciálního katalogu;
- členství v zájmových klubech: jachty, golf atd.;
- katalog Centurion (informace o exkluzivních akcích, speciálních nabídkách ohledně cestování a odpočinku, o svátcích, o nabídkách hotelů, pozvánky na elitní sportovní a společenské události, jako dostihy, regaty, tenisové zápasy a další).

Virtuální karty

Virtuální karty (*virtual card*) - jak již název vypovídá, jsou tyto karty určeny jen k platbám internetu a k platbám MO/TO transakcí.

Obsahují platební údaje nutné k provedení platební operace (číslo karty, doba platnosti a kód CVV/CVC2). Zpravidla se liší formou a rozměry od klasických platebních karet, nemají magnetický proužek, ani pásek na podpis klienta, hologramy, ani žádné standardní bezpečnostní prvky platebního systému (pokladní v běžném obchodě nepřijme tuto kartu k platbě). Virtuální karty zajišťují držitelům poměrně zabezpečené transakce. Karta nepovoluje stand-in autorizaci a podlimitní transakce. Pravidla platebních systémů určují některé rozdíly ve funkčnosti tohoto produktu: karty MasterCard Virtual mohou být nepersonalizované (bez uvedeného jména klienta), není omezena suma operace, od reálných karet by se měly odlišovat velikostí nebo tvarem. Karty Visa Virtual by měly být personalizované jménem držitele, suma operací je limitována 500 dolary (eury) na měsíc, a mohou být vydány ve standardní plastové podobě. Na kartě je nápis „Virtual“ a „Internet use“ na vlastním BIN kódu.

Aby se zabránilo právním rizikům spojeným s praním špinavých peněz získaných trestnou činností nepoctivých držitelů virtuálních karet, důrazně se doporučuje omezit používání karet k platbám v online kasinech a loteriích (zamítnout autorizaci s příslušným MCC (Merchant Category code)].

Použitím virtuálních karet držitel nemusí riskovat všechny své prostředky na kartovém účtu. Klientovy peníze určené pro operace v obyčejné síti zboží a služeb (a také mzdy), jsou odděleny od prostředků určených k internetovým platbám. Doplňková ochrana karty před neoprávněným používáním může být zajištěna jednoduchými „organizačními“ opatřeními, a to blokadí karty během jejího nevyužívání (například po telefonické domluvě s bankou nebo přes internetovou stránku banky) a odblokováním k provádění operací.

Pro banku, která s pomocí virtuálních karet řeší otázku bezpečné obsluhy svých klientů na internetu, může existovat tento produkt, buď sám o sobě, nebo může být doplňkem k technologiím Verified by Visa, MC Secure Code (doplňková verifikace klientských údajů u internetových transakcí prováděná bankou jakožto emitentem v souladu se standardy a pravidly platebních systémů).

Karty pro právnické osoby

Karty, emitované pro právnické osoby, jsou určeny zaměstnancům organizací-klientů banky, kteří jsou zmocněni k utrácení prostředků organizace v míře stanovené samotnou organizací. Využívají se k úhradám cestovního, k úhradám nákladů na reprezentaci, dále pro služební, dopravní výdaje a výdaje spojené s výrobní činností organizace (nákup zboží a materiálu). Karty pro právnické osoby mohou být konkrétně specializované, například pro platby celních poplatků (celní karta) nebo pro nákup zboží a materiálů u konkrétního dodavatele (například Metro Cash & Carry).

Platební systémy segmentují kategorie karet pro právnické osoby na produkty pro malé (do 50 zaměstnanců), střední (do 250 zaměstnanců) a velké (více než 250 zaměstnanců) podniky, a také podle typu výdajů. Rozdělení má spíše pomyslný, módní charakter. V současnosti jsou v Rusku rozšířeny produkty Business a Corporate vhodné k univerzálnímu využití. Uvedeme si zde, nicméně, rozdělení všech produktů pro právnické osoby podle platebních systémů evropského regionu k rozšíření uvedené produktové řady.

Byznys karty (*business card*) - platební karty pro malé podniky univerzálního využití, používají se však především k platbám cestovních nákladů.

Elektronické byznys karty (Visa Business Electron, Debit MasterCard, BusinessCard) - elektronické platební karty pro malé podniky využívané jen u elektronických terminálů převážně v mezích dostupného limitu.

Korporátní karty (*corporate card*) - platební karty pro střední a velké podniky, převážně k platbám cestovních nákladů a nákladů na reprezentaci.

Nákupní karty (*purchasing card*) - platební karty pro střední a velké podniky k platbám výrobních nákladů, k nákupu zboží a materiálu.

Transportní karty (Visa Vehicle Special Fleet card, MasterCard Corporate Fleet Card) - platební karty k platbě přepravních nákladů (včetně paliva) organizace.

MasterCard Executive Business card a MasterCard Corporate Executive - platební karty s vyšším nákladovým limitem pro TOP manažery organizace.

MasterCard Small Business Multi Card a MasterCard Corporate Multi Card - univerzální platební karty pro malé, střední a velké podniky.

Předplacené karty

Předplacené karty (*prepaid card*) - karty se nejvíce rozšířily na telekomunikačním trhu, například k dobití kreditu u mobilních telefonů, k doplnění dat, k platbě meziměstského a mezinárodního telefonního spojení. Tyto karty však v Rusku nevydávají úvěrové organizace, nejsou vydávány na produktech mezinárodních platebních systémů. To je důsledkem právní kolize: Ustanovení CB č. 266-P obsahuje definici předplacené karty.

3. TRANSLATOLOGICKÝ KOMENTÁŘ

V následující části diplomové práce provedeme translatologickou analýzu překládaného výchozího textu ve srovnání s textem překladu. Dále budeme translatologicky komentovat překlad textu. Při této analýze budeme vycházet ze specifík odborného stylu a překladových transformací popsaných v předešlých kapitolách. Veškeré následující uvedené příklady budeme čerpat z textu originálu a textu překladu (viz další kapitola - originál textu a Příloha č. 1 - překlad textu).

Výchozí text naší analýzy pochází z knihy A. Babajeva «Платежные карты: Бизнес-энциклопедия» od А. Бабаева (ред.). Tato publikace detailně popisuje a vysvětluje čtenáři široké spektrum bankovních karet a jak už z názvu vyplývá, žánrem je encyklopedie. V knize najdeme také řadu obrazového materiálu (tabulky, grafy apod.), který v mnoha případech pomáhá pochopit a upřesnit popisovanou problematiku.

I přesto, že publikace vyšla v roce 2008, nadále poskytuje ucelený a aktuální pohled na oblast bankovních karet.

Náš text není překladem celé knihy, ale pouze její části. Zvolili jsme si část knihy, ve které autoři popisují kreditní karty obecně.

3.1 Translatlogická analýza

Z jevů lexikální oblasti, které se v překládaném textu vyskytovaly, považujeme za účelné věnovat se problematice překládání odborných termínů a zkratk.

3.1.1 Termíny

Většinu termínů jsme překládali pomocí substituce, což je nahrazení termínu výchozího jazyka termínem jazyka cílového. V převážné většině případů nebyl problém najít adekvátní překladatelské řešení, protože bankovní sféra se rozvíjí jak v ruském, tak českém prostředí, tzn. že oba jazyky mají v této oblasti dostatečně rozvinutou analogickou terminologii. Proto je možné většinu termínů převést právě pomocí substituce.

Напр. *дебетовая карта* - *debetní karta*; *аванс* - *záloha*; *заёмщик* - *dlužník*; *залог* - *kauce*; *револьверные кредитные карты* - *revolvingová platební karta*.

Na námi vybraném textu originálu můžeme také sledovat tendenci, která je v odborném stylu stále častější, a to směřování terminologie k internacionalizaci. Autor si s tímto poradil specificky. Anglické termíny uvádí v případech, kdy je důležité správné pochopení textu. Pokud termín nemá ustálenou podobu v ruštině, autor pro přehlednost uvádí i anglické termíny, které v některých případech pomohly s překladatelskou činností, kdy jsme si mohli ověřit správnost v anglicko-českém slovníku. Autor často anglické termíny v ruském textu vysvětluje a uvádí ruský ekvivalent:

revolving credit -> *автоматически возобновляемый кредит* -> *револьверный кредит*

Při překladu jsme zvolili podobnou strategii jako autor knihy a také jsme uváděli anglické i odpovídající české termíny.

Предоплаченные карты (prepaid card) - Předplacené karty (prepaid card)

Виртуальные карты (virtual card) - Virtuální karty (virtual card)

Не эмбоссированные карты (unembossed card) - Neembosované karty (unembossed card)

3.1.2 Zkratky

Jedním z dalších překladatelských problémů v překládaném textu bylo určení významu zkratk a zkratkových slov a jejich následný překlad. Ty se v odborném textu jak v ruštině, tak i v češtině vyskytují ve velké míře a ani náš text nebyl výjimkou. Mnoho zkratk pochází z angličtiny, jako např. *ПИН-код*, *Visa* atd. Zvykem je takové zkratky nepřekládat. Více již ale v následující analýze vybraných zkratk.

Zkratky můžeme třídit do různých skupin podle mnoha kritérií. Pro naši práci jsme si vybrali členění dle Kabira Kuznetsova na zkratky iniciálové, zkratková slova, grafické zkratky a zkratky smíšeného typu. (2)

Iniciálové zkratky (инициальные аббревиатуры):

Iniciálové zkratky jsou zkratky tvořené z počátečních písmen víceslovných názvů. Píšeme je velkými písmeny (iniciálami) a bez teček podobně jako značky, protože nabývají značkového charakteru. Síla ustáleného grafického obrazu se projevuje i v ručně psaném textu, kde velká písmena nebývají psána způsobem obvyklým v ostatním rukopise, nýbrž hůlkovým písmem. (3)

ЦБ (Центральный банк) - Centrální banka

РФ (Российская Федерация) - Ruská federace

ПВН (Пункт выдачи наличных) - bankomat

США (Соединённые Штаты Америки) - Spojené státy americké

СЕМЕА (Central Europe, Middle East and Africa) - Střední Evropa, Střední východ a Afrika

VIP (Very important person) - velmi důležitá osoba

DC (Diners club) - Diners club

СНГ (Содружество непризнанных государств) - Společenství nezávislých států

ЗАО (закрытое акционерное общество) - Uzavřená akciová společnost

CVV/CVC2 (Card Verification Value - credit card security) - hodnota ověření karty - zabezpečení platební karty

БИН (банковский идентификационный номер) - bankovní identifikační číslo

V této skupině se zpravidla jedná o zkratky snadno dešifrovatelné, což odpovídá požadavku na přesnost a jednoznačnost textu, například: РФ, США, ЦБ. V textu překladu jsme tyto zkratky běžně překládali. V případě zkratek, které se v textu originálu vyskytovaly ve formě latinky (často z angličtiny) jsme zkratky nepřekládali, protože byly autorem již dříve vysvětleny a takový překlad by byl z našeho pohledu zbytečný.

Напř. ... *страховка держателя DC и путешествующих с ним родных в поездках за рубеж, по России и странам СНГ*

.... *pojištění držitele DC a dalších spolucestujících rodinných příslušníků na cestách do zahraničí, по Руску и по земích SNS ...*, ve které se vyskytuje jak zkratka DC, kterou jsme zachovali v původním formátu tak i SNS, která je překladem zkratky СНГ.

Zkratková slova (сложносокращённые слова):

Zkratková slova mají na rozdíl od zkratk čistě grafických a zkratk iniciálových charakter samostatného slova jak po stránce zvukové, tak tvaroslovné. Zkratka utvořená obvykle z jednotlivých částí slovního spojení se stává slovem, které má svůj gramatický rod, svůj přízvuk, svůj lexikální význam a představuje sémanticky i morfologicky celistvou jednotku. (4)

V našem textu se tyto zkratky nevyskytovaly.

Grafické zkratky (графические сокращения):

Nejobvyklejší způsob zkracování je ten, že se vypíše první písmeno slova nebo slov daného spojení či charakteristická počáteční skupina písmen, někdy slabika nebo i více slabik, pokud možno tak, aby zkratka končila souhláskou. Za slovem takto zkráceným se píše tečka, po níž pak následuje buď mezera, nebo jiné interpunkční znaménko než tečka (např. čárka, dvojtečka, otazník, vykřičník); dvě tečky vedle sebe se nepíší.

Většina zkratk je ustálená, píší se vždy stejným způsobem. Důležité je, aby zkratka byla pro čtenáře srozumitelná. Pokud by zkrácení neznamenal podstatnou úsporu nebo pokud by zkratka nebyla v daném kontextu jednoznačná, ponechává se slovo či víceslovné pojmenování v textu v plném znění. (5)

т. п. (и тому подобнее) - atd. (a tak dále)

др. (другие) - ostatní

т.е. (то есть) - tj. (to je)

г. (год) - rok

№ (номер) - číslo

долл. (доллар) - dolar

тыс. (тысяча) - tisíce

проч. (прочий, прочее) - jiné

Grafické zkratky jsou v odborném stylu běžné a jsou hojně využívány v obou jazycích.

Při překladu jsme zkratky často převáděli v plném znění.

Напр. *кредитный лимит от 5 тыс. долл. США или евро в месяц;*
úvěrový limit od 5 tisíc dolarů nebo euro na měsíc.

V mnoha případech jsme kopírovali strukturu textu originálu a zkratky ponechávali ve zkráceném tvaru.

Např. *РФ № 266-П*

RF č. 266-P.

Zkratky smíšeného typu (смешанные сокращения):

Zkratky smíšeného typu můžeme rozdělit do několika podkategorií a to např.: zkratky, které vznikly spojením zkratkového slova a iniciálové zkratky (*НИИполиграфмаш*). Dále iniciálovo - grafické zkratky (*кф.* - *кинофильм*). (6) nebo zkratky, které vznikají spojením celého slova a iniciálové zkratky. (2) Tato forma se v našem textu vyskytka několikrát a i v novodobé ruštině se těší velké popularitě. (*POS-терминал; ПИН-код; МО/ТО операция; ТОР-менеджер*).

Stejně jako v češtině se i v ruštině setkáváme s častým skloňováním podstatných jmen, která tvoří zkratkový pár. Důkazem je i náš text, kde se zkratky smíšeného typu vyskytovaly ve formě genitivu singuláru, ale i plurálu. *POS-терминалов; ПИН-кода; МО/ТО операций; ТОР-менеджеров*.

K další charakteristice zkratk v odborném textu patří také přejímání z angličtiny, odkud zkratky pochází. V našem textu autor této varianty využívá hojně. Při překladu jsme postupovali tak, že jsme si vyhledali originální znění a tím jsme zamezili překladu z již jednou přeloženého textu.

МО/ТО - (mail order, telephone order) / platby probíhající na dálku po telefonu nebo emailem, kde stačí předat pouze údaje o kartě. V textu překladu jsme zvolili variantu tyto zkratky nepřekládat a ponechávat je v původní podobě, protože se používají běžně i v české bankovní terminologii.

Můžeme si dále také všimnout, že se v textu originálu vyskytuje množství variací, ruský jazyk je benevolentní, ponechává zkratky v originále, autor také kombinuje rusko-anglické složeniny.

3.2 Translatologická analýza vybraných gramatických jevů

V následující kapitole provedeme translatologickou analýzu vybraných gramatických jevů, které považujeme za důležité a příznačné pro odborný styl.

Kondenzace a dekondezace

Jedním z výrazných rozdílů ruštiny proti češtině je hojně využívání tzv. slovesných kondenzátorů, tj. takových slovních tvarů, které připomínají větu tím, že vyjadřují obsahově závažný vedlejší děj závislý na ději hlavním, ale vyjadřují jej zkráceně, zhuštěně. Nazývají se proto také polovětné útvary. V ruské terminologii jsou známy pod názvem обособленные члены предложения (volně připojené větné členy). Patří k nim obraty s přechodníky (transgresivy) a obraty s přídavnými jmény slovesnými (participii). (Ruština a čeština 81). Přídavná jména slovesná plní funkci jednoznačnosti, a proto jsou spolu s dalšími prostředky hojně zastoupena. Oproti českému odbornému stylu je v ruském odborném stylu použití těchto obrátů častější. Užívají se jak v prepozici, tak i postpozici a do češtiny se většinou překládají vedlejší větou vztažnou. Více již v následující analýze, kde si ukážeme na konkrétních příkladech i naše překladatelská řešení. Obecně můžeme konstatovat, že v našem překladu jsme nejčastěji využívali překlad právě vedlejší větou vztažnou.

3.2.1 Přídavná jména slovesná přítomná

Tvoří se pouze od sloves nedokonavých, ke kmeni přítomnému se připojují přípony pro činný a trpný rod a pro I. a II. časování. Pro překlad do češtiny většinou užíváme vedlejší větu vztažnou.

Přídavná jména slovesná přítomná činná

Přídavná jména slovesná přítomná činná se tvoří od přítomného kmene příponami -ущ-/-ющ pro I. časování nebo -ащ-/-ящ- pro II. časování a užitím koncovek přídavných jmen. (Gramatika současné ruštiny, 2012, s. 100)

Один из самых перспективных кредитных продуктов для физических лиц, постепенно заменяющий потребительские кредиты и кредиты на неотложные нужды.

Jsou to jedny z nejperspektivnějších úvěrových produktů pro fyzické osoby, které pomalu nahrazují spotřebitelské úvěry a úvěry pro naléhavé příklady.

Gift card - подарочная карта; предоплаченная карта, дающая ее владельцу право на получение товаров ...

Gift card - dárková karta; předplacená karta, která vlastníkovu umožňuje získání zboží ...

... для выезжающих за границу туристов, не желающих перевозить крупные суммы наличными деньгами.

... pro turisty, kteří odjíždějí do zahraničí a nepřejí si převážet velké sumy peněz v hotovosti.

V tomto příkladu si můžeme všimnout dvou přídavných jmen slovesných v jedné větě (выезжающих; желающих).

Пřídavná jména slovesná přítomná trpná

Tvoří se od kmene přítomného nedokonavých sloves pomocí přípon -em- pro I. časování nebo -им- pro II. časování a koncovek přídavných jmen.

Slovesa, která mají v infinitivu příponu -ва- (издавать apod.) tuto příponu ve tvarech příd. jm. slovesného přítomného trpného zachovávají. (Gramatika současné ruštiny, 2012, s. 100)

Основным видом карт, эмитируемых российскими банками до недавнего времени, были дебетовые ...

Дебетní karty byly donedávna základním typem karet, které ruské banky vydávaly.

Эмитентами предварительно оплачиваемых карточек могут являться, как банки и кредитно-финансовые учреждения ...

Эмитенты предем hrazených karet mohou být jak banky a úvěrové a finanční instituce ...

Продукты компании American Express различаются между собой размером доступного кредитного лимита и набором дополнительных услуг, предоставляемых самой компанией American Express.

Продукты компании American Express se mezi sebou liší výší úvěrového limitu a rozsahem doplňkových služeb poskytovaných společností American Express.

3.2.2 Přídavná jména slovesná minulé

Пřídavná jména slovesná minulé se tvoří většinou od kmene infinitivního pomocí přípon a koncovek přídavných jmen.

Пřídavná jména slovesná minulá činná

Tvoří se od sloves dokonavých i nedokonavých příponami -вш- (pokud kmen končí na samohlásku) a -ш- (pokud kmen končí na souhlásku).

Подарочные карты, пришли на смену подарочным сертификатам магазинов - бумажным купонам, на которых проставлена сумма, на которую можно приобрести товары в магазине, выдавшем сертификат.

Предplacené karty nahradily dárkové certifikáty obchodů, tedy papírové kupony, na kterých je uvedena částka, za kterou je možné ve vybraném obchodě zakoupit zboží.

ticket exchange - заказ билетов на мероприятия. Обратившись к данной услуге, клиент сможет заказать билет на любое интересующее его мероприятие, например билет в театр, на концерт, спортивное состязание и т. п.;

ticket exchange - objednávka vstupenek na akce. S touto službou může klient objednat vstupenku na libovolnou akci, která ho zajímá. Například vstupenku do divadla, na koncert, na sportovní akce apod.;

Пřídavná jména slovesná minulá trpná

Пřídavná jména slovesná minulá trpná se tvoří zpravidla od sloves dokonavých. Tvoří se od kmene infinitivního pomocí přípon -нн-, -енн-, -т-. Činitel děje bývá vyjádřen 7. pádem.

... страховыми компаниями для организации выплаты по страховому случаю с зачислением на карту, распространения выпущенных совместно с организациями ...

... pojišťovacími společnostmi pro zajištění výplaty pojistných událostí s následným připsáním částky na kartu, k rozšíření spolu s diskontními a věrnostními kartami ...

extended warranty - продление срока гарантии на товар, оплаченный по карте Visa Infinite до 24 месяцев.

extended warranty - prodloužení záruční lhůty u zboží zaplaceného kartou Visa Infinite na 24 měsíců.

Бонусами могут быть баллы за каждый потраченный по карте доллар или мили налета при оплате с карты авиабилетов.

Bonusy mohou být body za každý dolar hrazený kartou nebo nalétané míle při platbě letenek kartou.

3.2.3 Přechodníky

Přechodníky (деепричастие) patří mezi neurčité tvary sloves. Je to neohebná forma slovesa, které vyjadřuje vedlejší doplňující děj. Přechodníky v sobě spojují vlastnosti slovesa, ale i příslovce. Můžeme je dělit na přechodníky nedokonavého vidu, někdy nazývané jako přechodník přítomný (деепричастие несовершенного вида) a přechodníky dokonavého vidu, přechodník minulý (деепричастие совершенного вида). (Baláž, Čabala, Svetlík, 1995, s. 20 vlastní překlad)

Při překladu obrátů s přechodníky z ruštiny do češtiny budeme vycházet ze skript Лекции по морфологии русского языка (Doleželová, 2013, s. 136). V těchto skriptech autorka uvádí možnost překladu ruských přechodníků následujícími způsoby:

- pomocí českého přechodníku,
- hlavní větou,
- vedlejší větou adverbialní časovou,
- vedlejší větou (účelovou, důvodovou, přípustkovou, podmínkovou, srovnávací, atd.),
- předložkovou vazbou.

Ruské přechodníky můžeme přeložit také pomocí doplňku. (Bauer, Mrázek, Žaža, 1960, s. 292)

V následující analýze si ukážeme na názorných příkladech z našeho textu rozdíly mezi těmito dvěma kategoriemi.

Přechodník nedokonavého vidu

Přechodník nedokonavého vidu vyjadřuje děj, který probíhá současně s jiným dějem. Tvoří se jen z nedokonavých sloves ze slovesného tvaru přítomného času pomocí přípon -a, -я. Zvratná slovesa mají ještě navíc zvratnou příponu -сь (заниматься - занимаясь).

Tvoření přechodníků je v ruštině velmi omezené. Nelze je vytvořit například od sloves s příponou -ну (крикнуть), od sloves s jednoslabičným kmenem (např. бить) a také od sloves, ve kterých se mění kmenová souhláska (např. течь - теку).

Главным преимуществом кредитных карт перед кредитами является возможность использования кредита, не отчитываясь перед банком о его целевом использовании ...

Главной výhodou кредитních karet je to, že na rozdíl od úvěrů банка nem přehled o konečném využití peněz.

Центры предлагают широкий выбор услуг, включая: срочный перевыпуск карты; подробное планирование путешествия, начиная с бронирования билетов и гостиницы и заканчивая местными экскурсиями ...

Centra nabízí široký výběr služeb, včetně okamžitého vydání nové karty, podrobného plánování cest od rezervace letenek a hotelů po výlety ...

Пřechodník dokonavého vidu

Пřechodník dokonavého vidu vyjadřuje děj, který probíhal před jiným, hlavním dějem, anebo po něm. Tvoří se jen od dokonavých sloves pomocí přípon -в/-вши nebo příponou -ши.

Od sloves končících na -ереть se přechodník tvoří pomocí přípony -(в)ши nebo -ши, např. умереть - умерев(ши)/умерши.

Pouze zřídkakdy je možné vytvořit přechodník pomocí přípony -я (např. пройти - пройдя).

... выдав один раз карту, банку нет необходимости иметь разветвленную сеть классических учреждений ...

... по выданию карты банка nemusí disponovat rozvětvenou sítí klasických poboček ...

Получив такой подарок, человек сам решит, что для него важно и полезно ...

Po získání takového dárku se může člověk sám rozhodnout co je pro něj důležité a užitečné ...

*Эмиссия кредитных карт позволяет банкам выйти на новый уровень развития при небольших уровнях операционных затрат, привлекая новые клиентские группы: ...
Vydávání kreditních karet umožňuje bankám dosáhnout další úrovně vývoje za nízkých operačních nákladů, což přitahuje nové skupiny klientů: ...*

Z příkladu uvedených výše vyplývá, že se v ruském jazyce velice často užívají participia i trangresiv. V českém jazyce se užívají výrazně méně, a proto jsme pro překlad volili jiná řešení. Při překladu participií jsme v převážné většině případů volili předklad pomocí vedlejší věty vztažné. Při překladu trangresivu jsme využívali především předložkovo - jmenné vazby a souvětí podřadného.

3.2.4 Předložky

Předložky se stejně jako v češtině, tak i v ruštině nevyskytují samostatně, nýbrž jen v těsném spojení s autosémantickým tj. plnovýznamovým slovem. Jsou to tedy pomocná slova, která upřesňují nebo modifikují logicko-gramatický vztah, vyjádřený určitým pádem. V odborném stylu jsou předložky důležitým prvkem. Dominuje výskyt nevlastních předložek, deverbativních, desubstantivních, deadjektivních.

Ruský jazyk se neustále obohacuje dalšími předložkami a jejich význam roste především v administrativním, publicistickém a vědecko-technickém odborném stylu. (srov. Бодчаренко 1961, s. 3-6)

Předložky (предлоги) se pojí se jmény a ve spojení s nimi vyjadřují různé vztahy. V ruštině se (stejně jako v češtině) vyskytují předložky vlastní, které se často pojí s více pády, např. в, без, к, за, a nevlastní, které se pojí pouze s jedním pádem. (Gramatika současné ruštiny, 2012, s. 100).

V naší vybrané analýze se zaměříme na předložky nevlastní. Ruština tyto předložky preferuje.

Při používání odvozených předložek v psaném textu je třeba dbát na správný zápis.

Předložka vytvořená od příslovce

Do skupiny deadverbiálních předložek můžeme zařadit předložky jako *сверх*, *близ*, *после*, *согласно*, *подле*, *даже* atd. Deadverbiální předložky jsou v ruském odborném textu zpravidla hojně zastoupeny.

В настоящее время согласно статистике популярность банковских предоплаченных подарочных карточек растет, ...

Podle statistik nyní popularita bankovních předplacených karet roste ...

Даже если клиент внес сумму больше, чем сумма задолженности, то она учитывается на отдельном счете и используется только на погашение кредита после его возникновения.

И в пřípadě, že klient vloží sumu přesahující samotný dluh, bude částka přesunuta на oddělený účet, а použита по пролонгации úvěра на jeho splacení.

Předložka vytvořená od podst. jména

Mezi desubstantivní předložky patří takové předložky, které vznikly od podstatných jmen. *Напр. в качестве, в соответствии, ввиду*. U této předložky je třeba klást pozornost na správný tvar psané formy. Protože pokud bychom slovo *ввиду* (předložka s významem *k*, *kvůli*) napsali jako *в виду*, změníme tím slovní druh i význam. Jednalo by se potom o spojení předložky a jména. *Иметь в виду* znamená totiž mít na mysli.

... когда карта выступает в качестве инструмента для выплаты заработной платы сотрудникам ...

... kdy jsou karty zástupným nástrojem pro vyplácení mzdy zaměstnancům ...

... MC Secure Code (дополнительной верификации клиентских данных в транзакции, инициированной в сети Интернет, банком-эмитентом в соответствии с принятыми стандартами и правилами платежных систем).

... MC Secure Code (doplňková verifikace clientských údajů u internetových transakcí prováděná bankou jakožto emitentem v souladu se standardy a pravidly platebních systémů).

Předložka vytvořená od slovesa

... несут на себе логотип MasterCard и могут повсеместно обслуживаться в сети двух платежных систем, включая банкоматы сети Cirrus.

... nesou logotyp MasterCard a mohou se používat v síti dvou platebních systémů, včetně bankomatů sítě Cirrus.

3.2.5 Formální transformace

V této části budeme prakticky aplikovat na konkrétních příkladech z našeho textu dělení překladových transformací podle Z. Vychodilové, které jsme podrobně popsali v první kapitole. Zaměříme se na transformace, které se vyskytovaly v našem textu hojně, uvedeme ale také takové, které považujeme z pohledu překladatelské činnosti za zajímavé.

a) Transliterace

Интересным примером карточного монопродуктового банка в России является банк «Тинькофф».

Zajímavým příkladem kartové jednoduktové banky v Rusku je banka Tinkoff.

... каталог с более 10 000 гостиниц в более чем 3000 пунктов по всему миру ...

... katalog s více než 10 000 hotelů na více než 3000 míst celého světa ...

b) Transplantace

V ruském textu se vyskytlo několik příkladů tzv. transplantace, což je přenesení např. vlastního názvu v latině do textu psaného cyrilicí. Originální název jsme při procesu překladu mechanicky přenesli do češtiny. Název jsme tedy přejali z původního jazyka. Jelikož čeština a angličtina jsou psány ve stejném grafickém kódu nejde v češtině o transplantaci ale o pouhé přenesení originálního názvu do jazyka překladu.

Держатель карты Diners Club получает возможность воспользоваться комплексом услуг, таких как:

Držitel karty Diners Club získává možnost využívat komplex služeb jako:

... бонусные программы Club Reward на индивидуальных условиях для каждой страны.

... bonusové programy Club Reward se liší podmínkami v každém státě.

Оперативный запас заранее персонализированных Instant Issue карт может храниться в отделении ...

Operativní rezerva předem personalizovaných Instant Issue karet může být uložena na pobočce ...

c) Kalkování

Мы подробно рассмотрим наиболее распространенный и удобный вид карточных кредитов - револьверные кредитные карты.

Podrobně si rozebereme nejrozšířenější a nejpohodlnější typ kartových úvěrů - revolvingové kreditní karty.

Предоплаченные карты (prepaid card) - предварительно оплачиваемая карта.

Předplacené karty (prepaid card) - předem zaplacená karta.

d) Záměna gramatických kategorií

záměna čísla:

... поэтому в рамках настоящей классификации мы не будем называть ее банковской картой.

Proto na základě naší klasifikace nemůžeme tyto karty považovat za karty bankovní.

Платежные системы сегментируют категорию карт для юридических лиц на продукты для малого (до 50 человек в компании) ...

Platební systémy segmentují kategorie karet pro právnické osoby na produkty pro malé (do 50 zaměstnanců) ...

В Положении ЦБ РФ № 266-П для банковских предоплаченных карт дано четкое определение о предназначении предоплаченной карты.

Ve Sb. Centrální banky RF č. 266-P o bankovních předplacených kartách je zahrnuta jasná definice předplacených karet.

záměna vidu:

Карта имеет фиксированный номинал и не пополняется в дальнейшем, т. е. после использования карта выбрасывается.

Карта má fixní nominální hodnotu a dále se nenabíjí, takže se po použití karta vyhodí.

záměna času:

Посмотрим как обстоят дела с предоплаченными подарочными картами за рубежом.

Nyní se podíváme na to, jaký vývoj prodělaly předplacené karty v zahraničí.

e) Záměna slovních druhů

nominalizace:

... поэтому в рамках настоящей классификации мы не будем называть ее банковской картой.

Proto na základě naší klasifikace nemůžeme tyto karty považovat za karty bankovní.

f) Větně členská záměna

přívlastek shodný X neshodný:

Эмиссия кредитных карт позволяет банкам выйти на новый уровень развития при небольших уровнях операционных затрат, привлекая новые клиентские группы:

Выдávání кредитních karet umožňuje bankám dosáhnout další úrovně vývoje za nízkých operačních nákladů, což přitahuje nové skupiny klientů:

přívlastek neshodný X shodný:

пополнение карты и соответственно погашение кредита также может происходить через банкоматы или другие терминалы самообслуживания ...

nabití karty a náležité splacení úvěru také může být uskutečněno prostřednictvím bankomatů nebo jiných samoobslužných terminálů ...

g) Univerbizace

... другие терминалы самообслуживания, оборудованные модулем приема наличных денежных средств.

... jiných samoobslužných terminálů vhodných ke vkladu hotovosti ...

Эта особенность в некоторых случаях является не совсем выгодной клиенту, но она часто компенсируется наличием льготного (грейс) периода.

Toto specifikum pro klienta mnohdy není příliš výhodné, často je však kompenzováno respiem.

В России эволюция карт пошла обратным путем.

V Rusku probíhal vývoj karet zcela opačně.

Воспользоваться ее услугами решил только наиболее рискованный клиентский сегмент, которому местные банки ...

Tyto služby se rozhodli využít jen nejrizikovější klienti, kterým místní banky ...

Подарочные карты, пришли на смену подарочным сертификатам магазинов ...

Předplacené karty nahradily dárkové certifikáty obchodů ...

h) Multiverbizace

Карта имеет фиксированный номинал и не пополняется в дальнейшем, ...

Karta má fixní nominální hodnotu a dále se nenabíjí, ...

Великобритании по рекомендации маркетологов решил расширить географию своего присутствия внутри страны.

Jedna z britských bank se na základě doporučení od znalců trhu rozhodla rozšířit své působení v zemi.

i) Záměna slovosledu ve větě

В настоящее время согласно статистике популярность банковских предоплаченных подарочных карточек растет, и ожидается, что вскоре они обойдут магазинные.

Podle statistik nyní popularita bankovních předplacených karet roste a očekává se, že brzy překonají i karty obchodů.

Основным видом карт, эмитируемых российскими банками до недавнего времени, были дебетовые, ...

Debetní karty byly donedávna základním typem karet, které ruské banky vydávaly.

Возможно, в скором времени российские банки выпустят предоплаченные карты, тем более на наш взгляд для этих карт есть свой сегмент рынка.

Je možné, že v brzké době vydají ruské banky předplacené karty. To je o důvod navíc proč se domnívat, že pro tyto karty existuje vlastní segment trhu.

Например, предоплаченные подарочные карты можно было бы распространять не только в отделениях банков, ...

Předplacené dárkové karty by například mohly být rozšířeny nejen na bankovních pobočkách, ...

j) Kondenzace, komprese

... терминалы самообслуживания, оборудованные модулем приема наличных денежных средств, а также безналичным перечислением на банковский счет.

... samoobslužných terminálů vhodných ke vkladu hotovosti, a také bezhotovostním převodem na bankovní účet.

При более близком рассмотрении эти продукты оказались обычными картами мгновенного выпуска без указания фамилии на них.

Jsou to obyčejné, rychle vyrobitelné karty bez uvedených údajů klienta.

k) Dekondenzace

... подарочная карта; предоплаченная карта, дающая ее владельцу право на получение товаров или услуг на сумму указанную на карте ...

... dárková karta; předplacená karta, která vlastníkovu umožňuje získání zboží či služby za sumu, která je nahraná na kartě, obvykle nahrazuje ...

l) Spojení, rozpojení vět

Исторически первые платежные карты Diners Club были кредитными и предполагали возможность расплачиваться в кредит в ресторанах, который клиент оплачивал после окончания расчетного периода.

Historicky prvými platebními kartami byly kreditní karty Diners Club, se kterými bylo možné platit na úvěr v restauracích. Klient dluh splácel po skončení účetního období.

Возможно, в скором времени российские банки выпустят предоплаченные карты, тем более на наш взгляд для этих карт есть свой сегмент рынка.

Je možné, že v brzké době vydají ruské banky předplacené karty. To je o důvod navíc proč se domnívat, že pro tyto karty existuje vlastní segment trhu.

3.2.6 Sémantické transformace

a) Generalizace

... обработка карточных операций более автоматизирована, чем обслуживание классических кредитов, что также облегчает для банка проведение этих операций, удешевляя себестоимость операций.

... ve srovnání s klasickými úvěry je zpracování karetních operací automatizovanější, což je pro banky výhodné vzhledem k tomu, že tím zároveň snižují náklady.

Предоплаченные карты (prepaid card) - карты получили самое широкое распространение на рынке телекоммуникационных услуг, например ...

Předplacené karty (prepaid card) - karty se nejvíce rozšířily na telekomunikačním trhu, například ...

... трудно правильно оценить к чему больше относится кредитная карта - к кредитованию или к операциям с платежными картами.

... není jednoduché správně určit, s čím jsou kreditní karty spojeny více, zda s úvěrováním nebo s platebními operacemi.

используемых для расчетов за товары или услуги в пределах предварительно уплаченной суммы; общими признаками предварительно оплачиваемых карточек являются ...

využívaných k platbám za zboží či služby v rozsahu předem zaplacené částky; společné znaky těchto karet jsou ...

... эти продукты оказались обычными картами мгновенного выпуска без указания фамилии на них.

Jsou to obyčejné, rychle vyrobitelné karty bez uvedených údajů klienta.

Вместо имени держателя на карте может быть указано Gift Card или любая другая нейтральная или поздравительная надпись, т. е. карта может быть передана другому лицу.

Místo jména držitele by na kartě mohlo být uvedeno Gift Card nebo jakýkoli jiný nápis. To by umožnilo darovat kartu jiné osobě.

b) Modulace

... комиссий, возникающих в процессе обслуживания карты (плата за годовое обслуживание, выдачу наличных, ...

... provizím, které se pojí s využíváním karet (roční poplatek za kartu, poplatek za výběr hotovosti, ...

В не банковской сфере предоплаченные и подарочные карты более развиты и почти все мы сталкиваемся с ними в той или иной ситуации.

V nebankovní sféře jsou předplacené a dárkové karty rozšířeny více a téměř všichni se s nimi setkáváme v nejrůznějších situacích.

c) Antonymický překlad

В связи с частым комбинированием двух банковских продуктов (карта и кредит), трудно правильно оценить к чему больше относится кредитная карта ...

Kvůli častému kombinování dvou bankovních produktů (karty a úvěru) není jednoduché správně určit, s čím jsou kreditní karty spojeny více ...

Затем выяснилось, что клиенты хотели бы покупать недорогие карточки для подарка.

Po čase vyšlo najevo, že klienti mají zájem o levné dárkové karty.

d) Celková přeměna

Зарубежный опыт показывает, что такой подход имеет право на жизнь.

Zahraniční zkušenost ukazuje, že takový přístup má šanci na úspěch.

e) Rozšíření informačního základu

Посмотрим как обстоят дела с предоплаченными подарочными картами за рубежом.

Nyní se podíváme na to, jaký vývoj prodělaly předplacené karty v zahraničí.

В ноябре 2002 г. National City Corp. стал предлагать подарочные карточки Visa в отделениях и на своем сайте.

В listopadu 2002 začala banka National City Corp. nabízet dárkové karty Visa na svých pobočkách a na webu.

... предполагали возможность расплачиваться только в пределах денежных средств, внесенных клиентами на счет.

Ты umožňovaly platby jen v rámci finančních prostředků vložených klientem na daný účet.

f) Zúžení informačního základu

Интересным примером карточного монопродуктового банка в России является банк «Тинькофф. Кредитные системы».

Zajímavým příkladem kartové jednoduktové banky v Rusku je banka Tinkoff.

3.3 Shrnutí translatického komentáře

Z výše uvedených příkladů je zřejmé, že při překládání textu z oblasti bankovníctví jsme se zaměřili především na lexikální a gramatickou stránku.

V lexikální analýze jsme kladli důraz na překlad termínů a zkratk, které jsou pro odborný text typickými a vyskytují se hojně. Zvláštní pozornost jsme věnovali užití anglických termínů.

V části věnované gramatice jsme se zabývali překladem přídavných jmen slovesných (participií) a přechodníků. Tyto jazykové jevy jsou pro ruštinu typickými. Okomentovali jsme, jaké možnosti překladu existují a jaká konkrétní řešení jsme při překladu do češtiny použili. Dále v kapitole také uvádíme překladatelské možnosti a postupy při překladu předložek a v neposlední řadě také překladových transformací. U těch na konkrétních příkladech uvádíme námi navrhovaná řešení podložená teoretickými poznatky z první části naší práce.

ZÁVĚR

V diplomové práci jsme se zabývali překladem textů z oblasti bankovníctví. Cílem práce bylo vytvoření adekvátního komentovaného překladu z ruského do českého jazyka. Tento překlad nám sloužil jako základ pro následný translatologický komentář a analýzu. Přílohou práce je rusko-český glosář klíčových slov z překládaného textu, který obsahuje především odbornou terminologii z oblasti bankovníctví.

V první kapitole naší práce jsme se zabývali odborným funkčním stylem, překladem odborného textu a překladatelskými transformacemi. Odborným funkčním stylem jsme se zabývali z hlediska lexikologie, morfologie a syntaxe. Také jsme se zmínili o rozdílech mezi odborným funkčním stylem v ruském a českém jazyce. Překlad odborných textů a jeho specifika jsme srovnávali s překladem uměleckých textů. Uváděli jsme jak rysy pro oba typy překladu společné, tak i rozdíly. Podkapitolu jsme věnovali překladu termínů, protože jsou z hlediska překladu odborných textů velmi důležité a tvoří velkou část překladatelovy práce. Překladatelské transformace jsme popisovali z pohledu Z. Vychodilové, tak jak jsou popsány v úvodu ke skriptům E. Vysloužilové a kol. Cvičebnice překladatelství a tlumočnictví pro ruštináře a druhé dělení od stejné autorky v publikaci Vvedeniye v teoriju perevoda dlja rusistov. Poznatky uvedené v celé kapitole odborný styl jsme následně využili v části věnované translatologickému komentáři.

Text překladu jsme si zvolili na základě naší stáže v Moskevské pobočce banky Home Credit. Pracovní pozice nám umožnila se blíže seznámit s bankovními produkty, a to především s platebními kartami. Jako výchozí text pro náš překlad jsme zvolili knihu A. Babajeva, která se platebními kartami podrobně zabývá.

V části věnované translatologickému komentáři jsme se zabývali translatologickou analýzou překládaného výchozího textu ve srovnání s textem překladu a následným translatologickým komentářem textu. Vycházeli jsme ze specifík odborného stylu a překladových transformací popsaných v předešlých kapitolách. Všechny uvedené příklady jsme čerpali z textu originálu a textu překladu.

Při překladu termínů jsme využívali především substitute, což znamená nahrazení termínu ve výchozím jazyce termínem v jazyce překladu. Tento přístup považujeme za ideální a využili jsme ho i v našem překladu. Specifickým rysem textu originálu bylo

užívání anglických termínů v ruskojazyčné knize. Při hledání překladatelského řešení jsme zvolili podobnou strategii jako autor textu. Termíny jsme přeložili do českého jazyka a zároveň jsme uváděli termíny anglické.

Zkratky jsme pro lepší přehlednost rozdělili na 4 typy: iniciálové, zkratková slova, grafické a zkratky smíšeného typu.

Zjistili jsme, že kromě zkratkových slov se v našem překladu nacházely všechny druhy zkratek. Iniciálové zkratky jsme v textu překladu běžně překládali. V případě zkratek, které se v textu originálu vyskytovaly ve formě latinky (často z angličtiny), jsme zkratky nepřekládali, protože byly autorem již dříve vysvětleny a takový překlad by byl z našeho pohledu zbytečný. Grafické zkratky, které jsou pro odborný styl běžné a které jsou hojně využívány, jsme převáděli v plném znění. Nejzajímavějšími zkratkami se z překladatelského hlediska jevíly zkratky smíšeného typu. Zpravidla se jednalo o zkratku tvořenou iniciálovou zkratkou a celým slovem. Tato slova se v ruském jazyce skloňují a dokazují tak velkou míru obliby těchto zkratek. V textu překladu jsme zvolili strategii tyto zkratky nepřekládat a ponechávat je v původní podobě, protože se používají běžně i v české bankovní terminologii.

V rámci gramatické analýzy jsme se zabývali především překladem participií, transgresivu a prepozic. Jednotlivé jevy jsme nejprve popsali z teoretického hlediska, abychom byli schopni vytvořit adekvátní překlad. Tyto konstrukce jsou významnými prostředky textové kondenzace zejména v ruštině. V naší práci se vyskytovaly všechny čtyři druhy participií. Překládali jsme je především pomocí vedlejší věty přívláskové či přídavným jménem slovesným. Transgresiv byl v textu zastoupen poměrně řídkěji ve srovnání s participií. Při překladu jsme se snažili vyhnout překladu přechodníku přechodníkem, protože český jazyk jej neuvádí tak často jako jazyk ruský; v českém jazyce je tato forma překladu přechodníků považována již za zastaralou. Pro překlad transgresivu jsme tedy volili předložkově-jmennou vazbu a vedlejší větu. Tato řešení jsou v současné rusko-české překladové praxi využívána nejčastěji a je tomu tak i v našem překladu.

Dále jsme se věnovali překladu předložek. Pro ruské texty je typické užívání sekundárních předložek, pro lepší přehlednost jsme předložky rozdělili na deadverbiální, desubstantivní a deverbativní. Uvedli jsme příklady možných překladatelských řešení

těchto sekundárních předložek. V procesu překladu jsme postupovali tak, abychom dbali na přesnost a vysokou soudržnost textu, čehož jsou právě předložky užitečným nástrojem.

V poslední části kapitoly věnované translatologickému komentáři jsme se věnovali dalším překladovým transformacím. Překladové transformace jsme v procesu překladu využili hojně. Pro práci překladatele jsou důležitým prostředkem, protože jak ruský, tak i český odborný styl jsou velmi specifickými. V procesu překladu jsme využili většinu transformací. Mezi důležité patřilo kalkování, které je charakteristické pro odborný styl, kde často dochází k záměně morfémů nebo slov výchozího jazyka jejich lexikálními ekvivalenty jazyka překladu. V textu jsme také často využili větně členskou záměnu, zastoupené v největší míře záměnou přívlastku neshodného shodným. Dále jsme se setkávali s univerbizací a naopak i multiverbizací, které jsme nejčastěji využili při překladu termínů. Náročnými a silně zastoupenými transformacemi byla skupina generalizace a zúžení informačního základu, které bylo často složité jednu od druhé odlišit a správně pojmenovat. Díky záměně slovosledu a spojení, rozpojení vět jsme byli schopni adekvátně přenést ruské větné konstrukce do jazyka českého. Takto jsme byli schopni zhuštěnou syntaktickou výstavbu ruského odborného rozvolnit a namísto polovětných konstrukcí tedy využít plné věty hlavní a vedlejší. Antonymický překlad a celkovou přeměnu jsme využili málo, pro zachování a sdělení faktických informací, které jsou pro odborný styl klíčovými, nejsou tyto transformace příliš vhodné.

Analýzou překládaného textu jsme zjistili, že tento text skutečně vykazuje vlastnosti odborného stylu a lze jej tedy charakterizovat jako text odborný.

V přílohách uvádíme text originálu a rusko-český glosář klíčových slov z překládaného textu. Ten jsme sestavili na základě překladových textů. Uvádíme nejen jednotlivé termíny, ale i ustálená slovní spojení nebo přívlastky. Jednotlivé pojmy jsou řazeny v souladu s ruskou abecedou. Termíny uvádíme v nominativu, doplňujeme také koncovku genitivu a rod.

Naši diplomovou práci mohou využít studenti Univerzity Palackého pro rozšíření své slovní zásoby z oblasti bankovníctví a znalosti využít v překladatelských seminářích nebo jako přípravu na zahraniční stáž.

РЕЗЮМЕ

Дипломная работа посвящена теме «Перевод специального текста из области банковского дела с комментарием и глоссарием». Данную тему мы выбрали в связи с нашей стажировкой в московском филиале банка Хоум Кредит. На стажировке мы ознакомились с платежными картами и их функционированием, поэтому мы решили сосредоточиться в нашей работе прежде всего на платежных картах. Для перевода мы выбрали книгу А. Бабаева: Платежные карты: Бизнес-энциклопедия, с которой мы ознакомились в ходе стажировки. Книга дает читателю актуальный взгляд на тему банковских карт и на виды их использования.

Создание адекватного перевода является целью нашей дипломной работы. Составной частью нашей работы также является глоссарий, который мы создали из терминов, использованных в тексте перевода. Данный глоссарий возник с целью расширения словарного запаса студентов Университета имени Палацкого. Его можно использовать в рамках лекций и для самостоятельной подготовки студентов.

Наша работа состоит из трех главных частей. Первая часть нашей работы посвящена теоретическим знаниям из области научного стиля, научно-технического перевода и переводческих приемов. В данной части мы пользовались знаниями теоретиков стилистики и перевода, например, Е. Минароржа (E. Minářová), Й. В. Бечка (J. V. Bečka), Е. Милерова (E. Müllerová) Е. Выслоужилова (E. Vysloužilová) и З. Выходилова (Z. Vychodilová). Во второй части находится текст перевода. Третья часть нашей работы занимается нами созданным переводом, комментирует его и объясняет, почему мы выбрали данное переводческое решение. Главное внимание мы уделили лексическому и грамматическому плану текста. Третья часть сосредоточится также на переводческих приемах, использованных нами в ходе перевода.

Первая часть нашей работы основана на изучении доступной литературы из области научного стиля, научно-технического перевода и переводческих приемов. Мы характеризовали научный стиль и его специфики прежде всего с точки зрения чешской стилистики, так как мы наш текст переводили на чешский язык. Данный стиль существует как в русском, так и чешском литературном языке

и является общепризнанным стилем во всех современных трудах из области стилистики. В чешской стилистике мы пользовались знаниями Е. Минароржовой (E. Minářová), Й. В. Бечки (J. V. Bečka), Е. Милеровой (E. Müllerová) и других теоретиков стилистики. Мы сравнивали их теории и стремились найти обобщенный вывод для описания научного стиля. Авторы в общем говорят о необходимости подготовки текста, написанного научным стилем. Мера подготовки и сложности текста зависит от читателя. В зависимости от читателя различаем разные виды научного стиля, которые мы в нашей работе упомянули. Спецификами научного стиля занимаются известные чешские языковеды, например, М. Грдличка (M. Hrdlička), Д. Жвачек (D. Žvácěk). К спецификам научного стиля можно отнести преобладание имен существительных и прилагательных, использование абстрактной лексики и терминов, прямой порядок слов в предложении, сложноподчиненные конструкции и т. д. В данной части работы также подчеркиваем различия между спецификами типичными для русского и чешского языка. В русском языке в общем преобладает стремление к более эксплицитному выражению мысли, абстрактности изложения и сжатости структуры предложения.

Специфики научного стиля можно найти в области лексики, морфологии и синтаксиса. В области лексики мы сосредоточились прежде всего на терминах, которые являются неотъемлемой частью научного стиля. Термины, используемые в рамках научного стиля, должны соответствовать не только с точки зрения языкознания, а также с точки зрения данной специальности. К спецификам морфологии вышеуказанного стиля можно отнести использование литературного языка, родительного падежа, настоящего времени и т. п. Для морфологии русского языка типично использование глагольно-именных сочетаний, вневременного настоящего и страдательных конструкций. В синтаксисе мы занимались синтаксической компрессией и конденсацией, которая типична для научных текстов, написанных русским языком.

Вторая треть первой части посвящена научно-техническому переводу, так как наш перевод к нему относится. Научно-технический перевод отличается от художественного с многих точек зрения, и мы на основании теоретических знаний знатоков перевода описывали данные отличия и специфики научно-технического

перевода. Совместным знаком всех переводов является стремление переводчика перенести мысли одного языка на язык перевода. В художественном переводе у переводчика больше возможностей как подходит к воссозданию текста перевода, так как главной целью художественного перевода является воссоздание художественного замысла. В научно-техническом переводе главным фактором является точность переводимой информации, так как тексты предназначены для научных целей. При переводе научных текстов важен перевод терминов. В связи с данным явлением мы занимались терминами в отдельной главе и уделили им больше внимания. Переводчик должен знать терминосистемы обеих языков и переводить адекватно. Для достижения как можно большей меры точности перевода мы рассматривали терминосистему банковского дела как на русском, так и на чешском языке. Данное исследование мы не указывали в теоретической части, потому что наши знания, полученные исследованием мы практически использовали в ходе перевода научного текста на чешский язык.

Последняя часть теории в нашей работе касается переводческих приемов. Данные приемы мы описывали на основании двух работ, посвященных теории перевода, авторами которых является З. Выходилова (Z. Vychodilová). Переводческие приемы можно с точки зрения З. Выходиловой разделить на семь моментов, с которыми может переводчик в ходе перевода встретиться. Главным образом речь идет о предложениях с общим подлежащим, замена страдательных конструкций действительными и наоборот, замена частей речи, процесс конденсации предложения, замена различных оборотов в предложении, мультивербизация и различия в порядке слов. Во втором разделении З. Выходилова подразделяет переводческие приемы на две группы - формальные и семантические приемы. К лексическим приемам можно отнести: транскрипцию, транслитерацию, трансплантацию, калькирование, замену грамматических категорий, замену частей речи, замену членов предложения, универбизацию, мультивербизацию, изменение порядка слов, компрессию, замену грамматического статуса предложения и объединение/расчленение предложений. Под грамматическими трансформациями в нашей работе понимаются: конкретизация, генерализация дифференциация значений, модуляция, антонимический перевод, компенсация потерь при переводе, целостное преобразование, добавление информации

и описательный перевод. Вышеуказанные приемы мы подробно описали, потому что в практической части они были предметом нашего исследования.

Вторая глава нашей дипломной работы содержит осуществленный нами перевод. Наш текст из книги А. Бабаева, содержащий информацию о разных видах банковских карт, был переведен следующим образом. Нашу работу с текстом можно было подразделить на несколько частей. Во-первых, мы тщательно ознакомились с текстом и отыскивали трудные для перевода обороты и термины. Во-вторых, мы ознакомились с похожими текстами на чешском языке, а также отыскивали значение терминов и их эквиваленты на чешском языке. Последней частью переводческого процесса было создание самого перевода, который возник только после анализа текста подлинника.

В последней части нашей работы находится трансатологический комментарий к нашему переводу и переводческим приемам. В данной части мы пользовались знаниями, которые мы изучили в первой части нашей работы. Комментарий к переводу ориентируется на лексику и грамматику текста перевода. Подлинник мы выбрали, как уже приведено выше, на основании нашей стажировки в русском филиале банка. Благодаря стажировке мы получили много новых знаний относительно банковских продуктов, специально мы сосредоточились на банковских картах. Подробное описание банковских карт дает в своей книге А. Бабаев, поэтому мы и выбрали данную часть книги.

Лексика текста перевода специфична прежде всего терминами. Данное явление связано с тем, что текст относится к научному стилю. Банковское дело развито как в Чешской Республике, так и в Российской Федерации в связи сданным явлением можно было большинство терминов перевести при помощи субституции. Спецификой нашего текста оригинала являлись термины на английском языке, которые приведены в случаях, когда автор текста стремится точно описать конкретный банковский продукт. Данная специфика являлась очень полезной и с точки зрения перевода, потому что много терминов банковского дела заимствовано как в русском, так и чешском языке из английского языка. В таком случае у нас возникла возможность проверить правильность перевода и сточки

зрения английского языка. Мы в своем переводе решили учитывать стратегию автора текста, а также в нашем тексте указываем английские термины.

Дальше мы занимались аббревиатурами. Для нашей дипломной работы мы выбрали деление аббревиатур по словам К. Кузнецова. Аббревиатуры делятся на инициальные, сложносокращенные слова, графические сокращения и сокращения смешанного вида. В тексте перевода находится большое количество инициальных аббревиатур. Большинство из них были легко понимаемые и общеизвестные. Мы переводили таким образом, что мы сначала расшифровали значение сокращения и потом его перевели на язык перевода. Сокращения, имеющие эквивалент на чешском языке, переводились с помощью чешских сокращений. В случае безэквивалентных аббревиатур мы перевели на язык перевода полными словами. Сложносокращенные слова в тексте подлинника не находились. Графические сокращения в нашем тексте находились, так как они часто используются для обобщения в конце предложения. К таким графическим сокращениям можно отнести и т. п. Данные сокращения в большинстве случаев имеют на чешском языке эквиваленты. Смешанных сокращений в тексте подлинника находилось много, данное явление типично прежде всего для русского языка. Чаще всего в нашем тексте появлялись сокращения, возникшие комбинацией слова и инициального сокращения. В русском языке такие сокращения склоняются. Они используются прежде всего в родительном падеже единственного и множественного числа. В многих случаях сокращения происходят из английского языка. В данном случае мы переводили сокращение таким образом, что мы отыскивали английское значение и перевели данное сокращение прямо из английского языка, чтобы избежать перевода из раньше переведенного текста и возможных ошибок.

Грамматика текста подлинника отличается относительной сложностью, данное явление связано с характером текста и научным стилем. С точки зрения грамматики, мы занимались переводом так называемых конденсаторов - причастий и деепричастий. Причастия и деепричастия в русском тексте используются в целях эксплицитного изложения содержания и избегания многозначности. В нашем тексте мы встретились с переводом всех четырех видов причастий (причастие настоящего времени действительного залога, причастие настоящего времени

страдательного залога, причастие прошедшего времени действительного залога и причастие прошедшего времени страдательного залога). На примерах, являющихся составной частью нашей работы, мы показали возможности перевода причастных оборотов из русского языка на чешский язык. Причастные обороты мы переводили с помощью определительных придаточных предложений или причастий. Деепричастных оборотов было в нашем тексте намного меньше. Однако, деепричастных оборотов не находилось в тексте подлинника столько сколько причастных оборотов, мы встретились с переводом обеих типов деепричастий - совершенного и несовершенного вида. В чешском языке деепричастные обороты используются в ограниченной степени в связи с данным явлением мы деепричастия переводили при помощи предложно – именной конструкции или сложносочиненных предложений.

Далее мы занимались предлогами. В научных текстах преобладают предлоги производные, которых в нашем тексте находилось большое количество. Мы рассматривали предлоги сточки зрения их этимологии. Данные предлоги образуются на основании других частей речи – наречий, имен существительных, глаголов. Предлоги мы переводили подходящими эквивалентами на чешский язык.

Во второй половине третьей части мы рассматриваем переводческие приемы, использованные во время перевода на чешский язык. Как уже сказано выше в теоретической части мы выбрали 2 основных деления переводческих приемов автора З. Выходиловой. Более емкое деление нам предлагает подход З. Выходиловой описанный в учебнике «Введение в теорию перевода для русистов» поэтому мы данное деление выбрали для части посвященной транслитологическим комментариям. Целью нашего исследования не было описать все переводческие приемы, а только приемы, которые в нашей работе находились в большом количестве или были по каким - то причинам специфическими. Из формальных приемов мы пользовались транслитерацией, с помощью которой мы переводили в случае появления в тексте русских названий банков и учреждений. Трансплантацию мы выбрали в качестве переводческого решения в случае перевода английских названий, которые мы не переводили на чешский язык, так как в чешском языке они также используются. Калькирование типично для перевода терминов, которые были образованы на основании нескольких слов.

Дальше мы сосредоточились на замене частей речи и на замене грамматических категорий. С точки зрения замены грамматических категорий в нашем переводе находились прежде всего замена числа и вида. Замена членов предложения касалась прежде всего перевода согласованного и несогласованного определения. В связи с тяготением русского языка к более емкому изложению мысли, мы должны были переводить с помощью универбизации, чтобы избежать не типичному для чешского языка описанию мыслей. Наоборот мультивербизацию мы в качестве приема использовали намного меньше. На плане синтаксиса мы использовали прежде всего изменение порядка слов, конденсацию, деконденсацию, и объединение/расчленение предложений.

К семантическим приемам, использованным в нашем переводе относятся генерализация, модуляция значений, антонимический перевод, целостное преобразование, расширение информационной основы. В многих случаях автор описывал мысли несколько раз подряд, и читатель уже был ознакомлен с данным раньше. В вышеупомянутых случаях мы считали подходящим решением переводить с помощью генерализации. С точки зрения переводческой работы интересна модуляция значений, так как данным способом можно переводить обороты, которые в чешском языке звучат по-другому. В нескольких случаях, и мы переводили обороты данным приемом. Целостное преобразование также является с переводческой точки зрения специфичным, и мы с его помощью перевели русское устойчивое словосочетание чешским. Последними приемами, на которые мы в нашей практической части обратили внимание, были антонимический перевод и расширение информационной основы.

На основании текста перевода, мы составили глоссарий, который является следующей частью нашей дипломной работы. Глоссарий мы составляли прежде всего из терминов, которые мы считали важными для области банковского дела. Глоссарий составлен в соответствии с русским алфавитом. Мы не указывали только отдельные термины, а также устойчивые словосочетания и обороты. Каждый термин данного глоссария указан в именительном падеже, а также приведено окончание родительного падежа и род имени существительного. Термины, избранные для составления глоссария, могут служить студентам

Университета имени Палацкого для расширения словарного запаса и с данной целью мы вышеупомянутый глоссарий составляли.

В заключение можно подчеркнуть, что тема научно-технического перевода в большой мере актуальной как для русского, так для чешского языка. Мы стремились посредством рассмотрения трудов известных теоретиков перевода и стилистики обобщить доступные знания из области научного функционального стиля и научно-технического перевода. Мы стремились достичь адекватного перевода на чешский язык с точки зрения стилистики, характера текста на чешском языке и с точки зрения точности передаваемой информации. В практической части мы привели много примеров, которые служили для объяснения наших переводческих решений. Данные примеры мы выбирали так, чтобы как можно лучше показать специфику текстов, написанных научным стилем. Мы рассматривали перевод с многих точек зрения, например, стилистической, лексикальной, грамматической и т. п. Мы надеемся, что наша дипломная работа будет служить студентам Университета имени Палацкого для расширения словарного запаса в области банковского дела.

BIBLIOGRAFIE

Knihy v českém jazyce:

BALÁŽ, G.; ČABALA, M.; SVETLÍK, J.: Gramatika ruštiny. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1995, ISBN 8008009861. Vlastní překlad

BAUER, J.; MRÁZEK, R.; ŽAŽA, S.: Příruční mluvnice ruštiny pro Čechy II. Skladba. 1. vyd. Státní pedagogické nakladatelství, Praha 1960.

BEČKA, J.V.: Vybrané kapitoly z české stylistiky, 1. vydání, Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1966.

ČECHOVÁ, M.; MINÁČOVÁ, E.; KRČMOVÁ, M.: Současná česká stylistika, ISV 2003. ISBN 80-86642-00-3

DOLEŽELOVÁ, E.: Lekcii po morfologii ruskogo jazyka. 3. vydání. Masarykova univerzita, Brno 2013.

DUBSKÝ, J.: Antologie teorie odborného překladu, 2. vydání, Ostrava, 2010, ISBN 978-80-7368-801-1.

GRAMATIKA současné ruštiny, Lingea, 2012, ISBN 978-80-87471-45-6

HASILOVÁ, H: Lingvodidaktické problémy výuky odborného vyjadřování v němčině, Karolinum 2013. ISBN 9788024623375.

HAUSER, P: Nauka o slovní zásobě, 2. vydání. Praha: SPN - Státní pedagogické nakladatelství, 1986, ISBN 811-162-3.

HORÁLEK, K.: K teorii pojmenování, Lexikografický sborník, Bratislava 1953.

HORECKÝ, J.: Antologie teorie odborného překladu, 2. vydání, Ostrava, 2010, ISBN 978-80-7368-801-1.

HRDLIČKA, M. Překlad odborného textu. In *Translatologica pragensia IV*. Editor Milan Hrala. Praha: Univerzita Karlova, 1992, ISBN 0567-8269.

CHLOUPEK, J.: Stylistika češtiny: národní vysokoškolská učebnice pro studenty filozofických a pedagogických fakult studijního oboru 73-11-8 Český jazyk a literatura (v kombinaci s jiným jaz.), Praha: SPN, 1991, ISBN 80-04-23302-3.

CHLOUPEK, J.; KREISELOVÁ, D.: Stylistika pro učitele, 1. vydání. Ostrava: Ostravská univerzita, 1997, ISBN 80-7042-119-3.

KAPITÁNOVÁ, J.: Přednášky z předmětu Stylistika. KSR/7STYL

MAN, O: Antologie teorie odborného překladu, 2. vydání, Ostrava, 2010, ISBN 978-80-7368-801-1.

MINÁŘOVÁ, E.: Stylistika českého jazyka, 2. vydání, Brno: Univerzita J.E. Purkyně, 1986, ISBN 978-80-210-4973-4.

MÜLLEROVÁ, E.: Současný český jazyk: stylistika, 1. vydání, Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1989, ISBN 80-7066-007-4.

PLÁŠEK, R.: Odborný text, 1.vydání, Brno, 2014, ISBN 978-80-210-7175-9.

TERPIGOREV, M. A.: O uspořádání technické terminologie, Sov. Věda - jazykověda 3, 1953.

VYCHODILOVÁ, Z.: Přednášky z předmětu Úvod do teorie překladu KSR/UTP.

VYCHODILOVÁ, Z.: Vvedenje v teoriju perevoda dlja rusistov. Olomouc, 2013, ISBN 978-80-244-3417-9.

VYCHODILOVÁ, Z in VYSLOUŽILOVÁ a kol.: Cvičebnice překladatelství a tlumočnictví pro ruštináře, Olomouc, 1994, ISBN 80-7067-323-0.

ŽAŽA, S.: Ruština a češina v porovnávacím pohledu, Brno, 1999.

ŽVÁČEK, D.: Kapitoly z teorie překladu. [Díl] 1, (Odborný překlad). Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1995, ISBN 807067489X.

ŽVÁČEK, D.: Úvod do teorie překladu (pro rusisty): pro studující rusistiky překladatelsko-tlumočnického zaměření, studující rusistiky bakalářského studia, 1. vydání, Olomouc, 1994, ISBN 8070678143.

Книhy v ruském jazyce:

БОНДАРЕНКО, В. С.: Предлоги в современном русском языке. Москва, «Государственное учебно-педагогическое издательство Министерства просвещения РСФСР», 1961.

ГОЛУБ, И. Б.: Русский язык и культура речи. Москва: Логос, 2004, 430 с. ISBN 5940100236.

РОЗЕНТАЛЬ, Д. Е.: Практическая стилистика русского языка. 3 исправл. и допол. изд. Москва: Высшая школа, 1974.

Internetové zdroje:

(1) **Funkční styl odborný**, [online], © 2017, [cit. 2017-07-10] Dostupné z: <http://2012.elearning.ujak.cz/mod/book/tool/print/index.php?id=2373>

(2) **Слова и символы**, [online], © 2017, [cit. 2017-08-01] Dostupné z: <http://kibir-k.blogspot.cz/2011/06/blog-post.html>

(3) **Internetová jazyková příručka**, [online], © 2017, [cit. 2017-08-05] Dostupné z: <http://prirucka.ujc.cas.cz/?ref=784&id=781>

(4) **Internetová jazyková příručka**, [online], © 2017, [cit. 2017-08-09] Dostupné z: <http://prirucka.ujc.cas.cz/?id=784>

(5) **Internetová jazyková příručka**, [online], © 2017, [cit. 2017-08-09] Dostupné z: <http://prirucka.ujc.cas.cz/?ref=781&id=780>

(6) **Sibak**, [online], © 2017, [cit. 2017-08-12] Dostupné z: <https://sibac.info/shcoolconf/hum/i/29421>

Slovníky:

Odborný slovník rusko-český z oblasti ekonomické, finanční a právní; Csiriková, Vysloužilová; Linde; 1999; 1. vydání; 517 stran; ISBN 80-7201-149-9.

Rusko-český odborný slovník z oblasti ekonomické, politické a právní; Csiriková, Vysloužilová; Linde; 1999; 1. vydání; ISBN 80-7201-147-2.

Rusko-český odborný slovník z oblasti ekonomické, politické a právní/autorsky zpracovaly Marie Csiriková, vedoucí kolektivu, Danuše Oganessianová, Jelena Tregubová; 2. upr. vydání; Praha: Linde, 2008.

Rusko-český, česko-ruský Velký slovník/slovník vytvořil autorský kolektiv pracovníků Lingea; 1. vydání; Brno: Lingea, 2009.

PŘÍLOHY

PŘÍLOHA Č. 1: ORIGINAL V RUSKÉM JAZYCE

Кредитные карты

Один из самых перспективных кредитных продуктов для физических лиц, постепенно заменяющий потребительские кредиты и кредиты на неотложные нужды. В процессе описания этого продукта мы не раз проведем сравнение с классическим кредитованием. В связи с частым комбинированием двух банковских продуктов (карта и кредит), трудно правильно оценить к чему больше относится кредитная карта - к кредитованию или к операциям с платежными картами. Главным преимуществом кредитных карт перед кредитами является возможность использования кредита, не отчитываясь перед банком о его целевом использовании, и возможность постоянного возобновления кредитной линии после погашения. Обычно кредитные карты предполагают длинные кредитные линии, которые гасятся равными частями, а по мере их погашения они возобновляются. Отличием данных карт от карт с разрешенным овердрафтом является отсутствие положительного остатка на карте. Кредитная карта может предполагать наличие выданного клиенту кредита или его отсутствие. Даже если клиент внес сумму больше, чем сумма задолженности, то она учитывается на отдельном счете и используется только на погашение кредита после его возникновения. Причем кредит гасится в определенное число, оговоренное договором, а не сразу после возникновения. Эта особенность в некоторых случаях является не совсем выгодной клиенту, но она часто компенсируется наличием льготного (грейс) периода. Мы подробно рассмотрим наиболее распространенный и удобный вид карточных кредитов - револьверные кредитные карты.

Исторически первые платежные карты Diners Club были кредитными и предполагали возможность расплачиваться в кредит в ресторанах, который клиент оплачивал после окончания расчетного периода. В России эволюция карт пошла обратным путем. Основным видом карт, эмитируемых российскими банками до недавнего времени, были дебетовые, и предполагали возможность расплачиваться только в пределах денежных средств, внесенных клиентами на счет. Основной объем эмиссии приходился и приходится в настоящее время на карты,

эмитируемые в рамках зарплатных проектов, когда карта выступает в качестве инструмента для выплаты заработной платы сотрудникам организаций корпоративных клиентов банка. Розничные карты в карточных портфелях основной массы банков составляют значительно меньшую часть, хотя они не менее интересны банкам за счет их большей ориентированности на использование в торгово-сервисных предприятиях. Развитие конкуренции на карточном рынке и рынке потребительского кредитования привело к появлению кредитных карт, использование которых предполагает использование заемных банковских средств, а не сбережений клиента.

Эмиссия кредитных карт позволяет банкам выйти на новый уровень развития при небольших уровнях операционных затрат, привлекая новые клиентские группы:

- выдав один раз карту, банку нет необходимости иметь разветвленную сеть классических учреждений, так как получение кредита клиентом предполагает использование ее в торгово-сервисном предприятии или получение наличности в банкомате;
- пополнение карты и соответственно погашение кредита также может происходить через банкоматы или другие терминалы самообслуживания, оборудованные модулем приема наличных денежных средств, а также безналичным перечислением на банковский счет;
- обработка карточных операций более автоматизирована, чем обслуживание классических кредитов, что также облегчает для банка проведение этих операций, удешевляя себестоимость операций.

«Карточному» банку нет необходимости строить сеть отделений и филиалов, что значительно удешевляет обслуживание клиентов и позволяет привлечь те клиентские группы, которые раньше невозможно было обслуживать из-за их удаленности.

Интересным примером карточного монопродуктового банка в России является банк «Тинькофф. Кредитные системы». Банк «Тинькофф. Кредитные системы» только относительно недавно вышел на рынок и строит свой бизнес только на кредитных картах без предоставления других банковских услуг клиентам. Будет

интересно узнать успешность этого проекта в России. Зарубежный опыт показывает, что такой подход имеет право на жизнь. Но здесь существует опасность неверно отобрать клиентский сегмент, к которому банк обращает предложение. Один из банков Великобритании по рекомендации маркетологов решил расширить географию своего присутствия внутри страны. С этой целью была произведена почтовая рассылка предложений банка револьверных кредитных карт в те регионы, где банк не был представлен своими отделениями. Результаты этого хода оказались следующими: банку удалось привлечь очень малый процент новых клиентов (значительно меньший, чем при обычных рассылках) и к тому же после выдачи этим клиентам револьверных кредитов процент просроченных долгов по ним, значительно превысил нормальный порог рисков. Для разбирательства в этой ситуации был приглашен сторонний консультант, который разобрался в просчетах банка. Оказалось, что брэнд банка был совершенно незнаком потенциальным клиентам в том регионе, куда были отправлены предложения по почте, и стандартные заемщики побоялись пользоваться услугами незнакомой финансовой организации. Воспользоваться ее услугами решился только наиболее рискованный клиентский сегмент, которому местные банки уже предоставляют кредиты на жестких условиях или не предоставляют вовсе. Возможно, перед осуществлением рассылки банку необходимо было провести имиджевую рекламную кампанию в регионе, тогда результаты работы были бы другие. Таким образом, экономия на сети учреждений не значит экономию на рекламном бюджете, розничный карточный банк никогда не привлечет достаточно клиентов, если о нем не знают потенциальные заемщики.

Необходимо отметить, что карточные кредиты более доходный продукт по сравнению с классическими кредитами, за счет всевозможных дополнительных операционных комиссий, возникающих в процессе обслуживания карты (плата за годовое обслуживание, выдачу наличных, предоставление выписок и копий чеков и т. п.). Эти комиссии незаметны и не раздражают клиентов, тем более есть выбор (например, не снимать наличные, а оплатить покупку картой, но при достаточном объеме эмиссии представляют довольно значительную статью доходов банка).

Предоплаченные карты

Единственная широко известная в России предоплаченная карта Visa Travel Money Cash Passport не эмитируется банком, а только распространяется, поэтому в рамках настоящей классификации мы не будем называть ее банковской картой. В апреле 1996 г. компания Thomas Cook совместно с Visa International выпустили в обращение новый предоплаченный финансовый продукт - пластиковую карточку Visa Travel Money. С 25 сентября 2002 г. Visa Travel Money была заменена на Visa Travel Money Cash Passport.

В не банковской сфере предоплаченные и подарочные карты более развиты и почти все мы сталкиваемся с ними в той или иной ситуации. Например, телефонные карты, карты мобильных операторов и Интернет провайдеров, в последнее время многие магазины выпускают собственные подарочные карты и сертификаты.

В Положении ЦБ РФ № 266-П для банковских предоплаченных карт дано четкое определение о предназначении предоплаченной карты.

Есть и более расширенное и ориентированное на зарубежную практику определение предоплаченных карт (не только банковских): Prepaid card - предварительно оплачиваемая карточка; термин относится к целому ряду дебетовых карточек (с магнитной полосой, с микропроцессором), используемых для расчетов за товары или услуги в пределах предварительно уплаченной суммы; общими признаками предварительно оплачиваемых карточек являются: загруженная на карточки «ценность», немедленное дебетование «ценности», на карточке в момент оплаты за товары или услуги; небольшая величина «ценности». Эти карты подразделяются на два больших типа в зависимости от характера загруженной на них «ценности»: карточки-электронные кошельки, содержащие электронные деньги и карточки, в которых загружаются «единицы» услуги (например, число поездок на общественном транспорте, число минут в телефонных предоплаченных карточках, число «очков» в карточках лояльности и т. п.). Эмитентами предварительно оплачиваемых карточек могут являться, как банки

и кредитно-финансовые учреждения (это относится, главным образом к карточкам-электронным кошелькам), так и небанковские организации (торговые, телекоммуникационные, транспортные компании); предварительно оплаченные карточки могут не быть идентификационными (например, телефонные карточки, карточки для оплаты проезда в общественном транспорте); карточки-электронные кошельки предназначены для покупки широкого набора товаров и услуг в предприятиях торговли (услуг); карточки с загруженными «единицами» используются для оплаты одного-двух видов услуг или покупок в пределах одной торговой компании-эмитента; карточки-электронные кошельки, как правило, относятся к категории пополняемых карточек, карточки с «единицами» - к разовым или «неперезагружаемым» карточкам. Некоторые российские банки уже давно анонсировали выпуск предоплаченных (*prepaid*) и подарочных карт (*gift card*).

Gift card - подарочная карта; предоплаченная карта, дающая *ее* владельцу право на получение товаров или услуг на сумму указанную на карте, обычно используется в качестве подарка, вместо «вещевого» подарка или денежного подарка. При более близком рассмотрении эти продукты оказались обычными картами мгновенного выпуска без указания фамилии на них.

Возможно, в скором времени российские банки выпустят предоплаченные карты, тем более на наш взгляд для этих карт есть свой сегмент рынка. Например, предоплаченные подарочные карты можно было бы распространять не только в отделениях банков, но и в торговых сетях, аналогично другим предоплаченным небанковским картам (карты мобильных операторов, Интернет провайдеров и др.). Такие карты должны иметь праздничный «подарочный» дизайн и подарочную упаковку (картонный конверт, небольшая коробка). Карта имеет фиксированный номинал и не пополняется в дальнейшем, т. е. после использования карта выбрасывается. Такие карты можно было бы выпускать на основе Visa Electron или Cirrus Maestro. Вместо имени держателя на карте может быть указано Gift Card или любая другая нейтральная или поздравительная надпись, т. е. карта может быть передана другому лицу.

Посмотрим как обстоят дела с предоплаченными подарочными картами за рубежом. Подарочные карты, пришли на смену подарочным сертификатам

магазинов - бумажным купонам, на которых проставлена сумма, на которую можно приобрести товары в магазине, выдавшем сертификат. В банке подарочную карту можно купить на любую сумму (хотя верхний порог всегда ограничен), чаще всего на ней даже отсутствует фамилия и имя держателя, так что ее можно подарить любому человеку. Получив такой подарок, человек сам решит, что для него важно и полезно, и купит это там и тогда, где и когда ему будет удобно.

В зарубежной практике банковские предоплаченные карты принято разделять на два вида - перезагружаемые и неперезагружаемые. По неперезагружаемым картам возможно только первоначальное пополнение, а иногда номинал карты указывается прямо на карте и далее карта используется пока не будет израсходована внесенная сумма. Перезагружаемые позволяют проводить по ним пополнения и использовать как обычную банковскую карту. Это очень важное отличие зарубежной практики от российской действительности, так как на основании одной из трактовок российского законодательства (Положения ЦБ РФ № 266-П), перезагружаемые предоплаченные карты эмитировать российские банки не могут и вынуждены будут ограничиться эмиссией неперезагружаемых карт.

Банковские подарочные карточки появились в конце 2002 г. Одним из первых банков, начавших продавать подарочные карточки, был National City Corp. Несколько лет он выпускал молодежные перезагружаемые карточки. Затем выяснилось, что клиенты хотели бы покупать недорогие карточки для подарка. В ноябре 2002 г. National City Corp. стал предлагать подарочные карточки Visa в отделениях и на своем сайте. Неперезагружаемые карточки имели номинал от 25 до 500 долл., их выпуск стоил от 4,95 до 8,95 долл. в зависимости от номинала. И тут оказалось, что за карточками в отделения банка стали обращаться люди, которые ранее не были клиентами.

В настоящее время согласно статистике популярность банковских предоплаченных подарочных карточек растет, и ожидается, что вскоре они обойдут магазинные.

Направления развития карточных программ и их реализация

Как современный автомобиль собран из узлов и агрегатов, в свою очередь изготовленных из стандартизованных деталей, так и карточная программа любого банка состоит из типовых продуктов платежной системы, дополненных иными банковскими услугами и сращенных между собой технологией и методологией. Базируясь на знаниях об особенностях каждого продукта платежной системы, комбинаторикой оных возможно реализовать карточную программу любой сложности.

Расчетная карта (*charge card*) - платежная карта, держателю которой каждый учетный период выставляется единый счет для оплаты всей суммы расходов в течение этого периода; в отличие от дебетовых карт, операции по счету (дебетование счета) держателя расчетной карты производится не после совершения каждой транзакции, а по истечении учетного периода; в отличие от кредитных карт держателю расчетной карты не устанавливаются конкретные лимиты расходования средств, в течение учетного периода держатель может допустить перерасход имеющихся на его счету средств; при условии своевременной уплаты задолженности процент (штраф) за овердрафт по таким картам не взимается.

Кредитная карта (*credit card*) - платежная карта, дающая держателю право осуществлять покупки товаров (услуг) и получать кассовые авансы в кредит - на условиях и в пределах, оговоренных в кредитном соглашении с эмитентом; для держателя кредитной карты эмитент обязательно устанавливает общий кредитный лимит и, как правило, также отдельные лимиты на покупки товаров (услуг) и на получение кассовых авансов; кредитные карты, также как и расчетные, предполагают выставление единого счета держателю по истечении учетного периода; дебетование счета происходит также один раз в течение учетного периода; однако в отличие от расчетных карт расходы держателей кредитных карт не могут превышать определенной суммы (кредитного лимита), и кроме того, держатели кредитных карт не обязаны полностью оплачивать текущие расходы по

истечении учетного периода; в кредитном соглашении между эмитентом и держателем кредитной карты устанавливается минимальный размер погашения кредита по истечении учетного периода, с оставшейся суммы задолженности эмитент взимает с держателя проценты; различают кредитные карты с невозобновляемым кредитом (*non-revolving credit*) и с автоматически возобновляемым кредитом (*revolving credit*).

Дебетовая карта (*debit card*) - платежная карта все операции по которой дебетуются со счета держателя карты; данная карта не несет никаких рисков ни для платежной системы, ни для ее участников, так как каждая операция по ней производится только с авторизационным запросом и обязательным получением кода авторизации; различают дебетовые карты с прямым (непосредственным) дебетованием счета (*direct debit card*) и с отсроченным платежом (*deferred debit card*).

Предоплаченные карты (*prepaid card*) - предварительно оплачиваемая карта. Термин относится к целому ряду дебетовых карт (с магнитной полосой, микросхемой памяти, с микропроцессором), используемых для расчетов за товары (услуги) в пределах предварительно уплаченной суммы. Общими признаками предварительно оплаченных карт являются: загруженная на карты «ценность», немедленное дебетование «ценности» на карте в момент оплаты за товары (услуги); небольшая величина «ценности»; подразделяются на два больших типа в зависимости от характера загруженной на них «ценности»: карты - электронные кошельки (*electronic purse, electronic cash*), содержащие электронные деньги, и карты, в которых загружаются «единицы услуги» (например, число поездок на общественном транспорте, число минут в телефонных предоплаченных картах, число «очков» в картах лояльности и т. п.)... карты-электронные кошельки предназначены для покупки широкого набора товаров/услуг в предприятиях торговли (услуг); карты с загруженными «единицами» используются для оплаты одного-двух видов услуг или покупок в пределах одной торговой компании-эмитента; карты электронные кошельки, как правило, относятся к категории пополняемых карт (*reloadable card*), карты с «единицами» - к разовым или «неперезагружаемым» картам (*disposable card (stored value card)*).

Описание карточных продуктов международных платежных систем

Наиболее популярные в мире платежные системы Visa и MasterCard доминируют и на российском рынке банковских услуг, потеснив немногочисленные национальные проекты и наращивая год от г. количественные и качественные показатели своего присутствия. Поэтому имеет смысл акцентировать внимание на описании карточных продуктов именно этих международных платежных систем, как наиболее вероятных кандидатов для реализации карточных программ. Здесь необходимо отметить, что российские платежные системы «велосипеда» не изобретали, копировали технологии и правила международных платежных систем, унаследовали продуктовую линейку и даже переняли стандарты дизайна. Национальные платежные системы СБЕРКАРТ и Золотая Корона с начала своей деятельности дальновидно сделали ставку на выпуск микропроцессорных карт, но на этом принципиальные отличия заканчиваются. Таким образом, предметно разобравшись в правилах выпуска и обслуживания карт Visa и MasterCard, можно уверенно применять полученный опыт в работе с любой платежной системой (табл. 1).

Карточные продукты обеих платежных систем строго сегментированы для наиболее полного охвата аудитории пользователей. Порядок сегментации продуктового ряда у Visa Int. принципиально схож с порядком в MasterCard WorldWide, что позволяет не описывать каждый продукт каждой платежной системы в отдельности, а объединить их по категориям и подробнее остановиться на особенностях. В связи с наличием в продуктовой линейке платежных систем ряда специфических карт, не представленных в настоящее время на российском развивающемся рынке, рассмотрим только востребованные и перспективные карточные продукты.

Электронные карты

Visa Electron, Maestro - общедоступные, кредитные или дебетовые карты для использования только в электронных устройствах (банкоматы и POS-терминалы) с чтением магнитной полосы (чипа) и проведением обязательной авторизации операции в режиме реального времени. По картам Maestro можно получить наличные в международной системе банкоматов Cirrus/Maestro и банкоматах европейской системы EuroCheque. Получение наличных в пунктах выдачи наличных банков или оплата покупки в торговых точках, производится с использованием POS-терминалов с обязательным вводом ПИН-кода.

Карты Visa Electron предназначены для выдачи наличных в банкоматах и пунктах выдачи наличных (далее - ПВН), оплаты покупок и услуг через POS-терминалы. Логотип Plus на карте Visa позволяет использовать карту в банкоматах системы Plus.

Карта Maestro может быть не эмбоссирована. По карте невозможно проведение транзакций в сети Интернет и MO/TO операций.

В отличие от Maestro карта Visa Electron строго не эмбоссирована, по ней возможна stand-in авторизация.

Электронные карты позиционируются для распространения клиентам с ограниченной или нулевой кредитной историей или не имеющим опыта использования карты. В силу своей универсальности и удобства данные карты предлагаются самому широкому кругу пользователей всех возрастов и социального положения для совершения ежедневных платежей и снятия наличных.

Для банка электронные карты являются самым дешевым и безрисковым продуктом для реализации массовых розничных и зарплатных проектов, предложением клиентам «с улицы».

Для держателя основным преимуществом использования электронной карты является безопасность проведения операций (минимальные риски мошенничества

со стороны третьих лиц в случае утери (кражи) карты) и низкая стоимость годового обслуживания.

Карты моментального выпуска Instant Issue - электронные карты без персонализации фамилии владельца на лицевой стороне карты. Обладают всеми функциональными возможностями электронной карты и преимуществом моментальной выдачи карты клиенту при его обращении в банк. Для идентификации держателя карты при совершении оплаты товаров (работ, услуг) или снятия наличных в ПВН используется подпись держателя на полосе для подписи на карте или ПИН-код для продукта Maestro Instant Issue.

Оперативный запас заранее персонализированных Instant Issue карт может храниться в отделении (дополнительном офисе) банка, что особенно удобно для банков с широкой региональной филиальной сетью. Карточный счет открывается и персонифицируется клиентскими данными непосредственно в момент активации карты.

Возможность моментального предоставления карты может быть использована для выдачи экспресс-кредитов непосредственно в торговой точке или ПВН банка, страховыми компаниями для организации выплаты по страховому случаю с зачислением на карту, распространения выпущенных совместно с организациями дисконтных карт и карт лояльности (*co-brand* и *affinity card*), для выезжающих за границу туристов, не желающих перевозить крупные суммы наличными деньгами.

MasterCard Electronic - кредитные электронные карты начального уровня. Защищены от несанкционированного использования рядом особенностей: по картам проводится обязательная авторизация операций в режиме реального времени, установлен нулевой порог авторизации (*floor-limit*), исключена возможность *stand-in* авторизации. По карте невозможно провести операцию оплаты в сети Интернет и MO/TO операции.

Карты MasterCard Electronic позиционируются в качестве безрисковых кредитных карт для пользователя, использующего свою карту только для оплаты товаров и услуг в предприятиях, оснащенных POS-терминалами или снятия наличных в банкоматах и ПВН.

Продукт разработан специально для «развивающихся рынков» и нацелен для реализации программ розничного кредитования клиентов в рамках индивидуальных лимитов. При непогашении кредита клиентом в срок блокировка карты в базе данных банка гарантирует невозможность дальнейшего пользования денежными средствами с карточного счета. Карту можно использовать как «первую кредитную карту» для наработки кредитной истории и получения в дальнейшем клиентом полноценной кредитной карты классической или премиальной категории.

Классические карты

Не эмбоссированные карты (*unembossed card*) - неэмбоссированные кредитные или дебетовые карты с ограниченным функционалом. Неэмбоссированные карты исключают возможность проведения голосовой авторизации при оформлении покупки или получении наличных в ПВН. Наряду с этим, сохраняется возможность оплаты услуг в Интернете и МО/ТО операции. Позиционируются аналогично продукту MasterCard Electronic, но в отличие от него могут быть выпущены на основе банковских идентификационных номеров существующих классических продуктов.

Visa Classic, MasterCard Standard - эмбоссированные кредитные или дебетовые карты с возможностями проведения операций с голосовой авторизацией, stand-in авторизации, операций оплаты в сети Интернет и МО/ТО операций, подлимитных операций. Позиционируются как универсальный платежный инструмент для клиентов с постоянным доходом или для заемщиков с положительной кредитной историей.

Премиальные карты

Премиальные карты - элитные кредитные карты категории Gold, Platinum и выше: Visa Infinite и MasterCard World Signia. Помимо основной платежной

функции предоставляют держателю широкий ряд дополнительных сервисов, регламентированных требованиями и правилами платежных систем.

Платежные системы определяют для банков-эмитентов премиальных карт минимальный перечень дополнительных сервисов, свойственных каждому продукту в линейке платежной системы. Этот перечень становится шире с ростом категории карты, а банк в свою очередь может добавить к этому перечню собственные услуги и предложения.

Минимальный набор функциональных дополнительных сервисов для карты Gold следующий:

- кредитный лимит от 5 тыс. долл. США или евро в месяц;
- экстренная замена карты, выдача наличных и блокировка в случае утери (кражи) карты;
- служба страховой медицинской и юридической помощи;
- служба содействия в организации поездок и путешествий;
- специальные предложения держателям карт Gold, включающие в себя скидки и специальные условия обслуживания, как в России, так и за рубежом (MasterCard Premium Collection, Visa World Best Offers);
- возможность stand-in авторизации.

Для продукта Platinum это:

- кредитный лимит от 5-10 тыс. долл. США или евро в месяц;
- экстренная замена карты, выдача наличных и блокировка в случае утери (кражи) карты;
- служба страховой медицинской и юридической помощи на лучших условиях, чем для держателей Gold;
- служба содействия в организации поездок и путешествий на лучших условиях, чем для держателей Gold;

- специальные предложения только для держателей карт Platinum, включающие в себя скидки и специальные условия обслуживания, как в России, так и за рубежом в дополнение к предложениям для карт Gold;
- служба клиентской поддержки;
- возможность stand-in авторизации на сумму, большую, чем по карте Gold.

У продуктов Visa Infinite и MasterCard World Signia набор услуг еще больше расширяется в количественном отношении и растет в качественном:

- кредитный лимит от 20 тыс. долл. США;
- экстренная, в течение 24 часов замена карты, выдача наличных и блокировка в случае утери (кражи) карты;
- служба страховой медицинской и юридической помощи на лучших условиях, чем для держателей Platinum;
- страхование жизни и здоровья в поездках;
- консьерж сервис (услуги по организации поездок, мероприятий, заказ билетов на все виды транспорта, бронирование номеров гостиниц, аренду автомобилей, языковой перевод, доставку подарков, цветов, сообщений по звонку и т. п.);
- эксклюзивные предложения и специальные условия обслуживания по всему миру;
- заказ билетов на мероприятия и организация досуга;
- возможность stand-in авторизации на сумму, большую, чем по карте Platinum;
- многое другое, индивидуальное для платежной системы, региона и банка-эмитента.

В дополнение к перечисленным минимальным требованиям каждая платежная система предлагает ряд услуг, разработанных ею с привлечением международных компаний-партнеров, известных своей деятельностью на рынке туризма, страхования и иных услуг для путешественников. Наибольший интерес вызывает пакет услуг, предлагаемый платежными системами для своих продуктов высшей

категории, поскольку он максимально вообрал в себя всё лучшее из предложений в данной области. Перечислим лишь отличительные черты каждого продукта, сверх минимального «набора».

Visa наделяет свою самую привилегированную карту Visa Infinite следующим «фирменным» сервисом:

- *purchase protection* - защита покупки, возмещение средств в случае кражи или повреждения (в силу оговоренных причин) покупок, оплаченных с помощью карты Visa Infinite. Держатель карты получает компенсацию в случае повреждения, потери или кражи покупки в период до 90 дней с момента ее приобретения;
- *extended warranty* - продление срока гарантии на товар, оплаченный по карте Visa Infinite до 24 месяцев. Продление гарантийного срока означает, что товары, которые приобрел клиент с помощью своей карты Visa Infinite, автоматически получают удвоенный срок гарантии в дополнение к гарантии производителя или продавца по широкому спектру товаров, главным образом бытовых электроприборов;
- *ticket exchange* - заказ билетов на мероприятия. Обратившись к данной услуге, клиент сможет заказать билет на любое интересующее его мероприятие, например билет в театр, на концерт, спортивное состязание и т. п.;
- специальный интернет-сайт с информацией для держателей карт Visa Infinite с контактами Справочно-информационной службы Visa, службы телефонных консультаций по дополнительным услугам и специальным предложениям, по дополнительным услугам для держателей карт региона СЕМЕА, по правилам и условиям страхования и проч.;
- специальный Интернет-сайт с информацией для путешествующих на портале Weissmann Online. Ресурс предоставляет объективную и актуальную информацию и отзывы для путешественников: включает более 470 туристических направлений по всему миру, содержит информацию по странам, городам, регионам и областям. Дает возможность держателю карты всесторонне изучить место пребывания за счет доступа к полезной и интересной информации для туристов и деловых людей.

Платежная система MasterCard предлагает держателям эксклюзивных карт MasterCard World Signia, помимо паритетных с Visa услуг, без дополнительной платы воспользоваться программой Priority Pass, обеспечивающей доступ в залы первого класса аэропортов во всем мире. Priority Pass крупнейшая в мире независимая программа по предоставлению права пользования более чем 500 VIP-залами аэропортов в 275 городах 90 стран. Право пользования VIP-залом не зависит от того, какой авиакомпанией совершается перелет, класса билета и участия в каких-либо программах авиакомпаний, его можно использовать при деловых и личных поездках. Держатель карты может провести с собой в VIP-зал клиентов, коллег, друзей, членов семьи.

Особняком стоят предложения компаний American Express и Diners Club Int. Сервис, предоставляемый владельцам этих карт, обеспечивается самими компаниями или их дочерними структурами, является неотъемлемой и первостепенной частью функционала карт и их имиджа. Эти компании с момента своего создания специализируются на оказании эксклюзивного «клубного» сервиса для VIP-клиентов, используют собственную развитую сеть туристических агентств по всему миру и отработанные десятилетиями отношения с другими поставщиками услуг. Каждая из компаний имеет только ей присущие достоинства, которые бережно культивируются и позволяют уверенно конкурировать.

Держатель карты Diners Club получает возможность воспользоваться комплексом услуг, таких как:

- бесплатный доступ в салоны первого класса, расположенные в крупнейших аэропортах и бизнес-центрах мира, в том числе в Москве и Санкт-Петербурге; салоны Diners Club в аэропортах по всему миру;
- fast track - трансферт в аэропорт и(или) из аэропорта в автомобиле на выбор (услуга предоставляется в России);
- организация компанией Diners Club Travel поездок с выполнением всех индивидуальных требований клиента, касающихся бронирования билетов любых категорий на любой вид транспорта, бронирования гостиниц, организации встречи по месту приезда и др.;

- предоставление скидок и особых условий обслуживания во всех известных международных сетях отелей;
- аренда машины любой марки без авнаса;
- страховка держателя DC и путешествующих с ним родных в поездках за рубеж, по России и странам СНГ. Страховые программы предусматривают широкий перечень страховых покрытий до 150 тыс. долл. США на медицинские расходы и распространяются на путешествующих вместе с владельцем карты членом семьи, а также в случае возникновения гражданской ответственности - предоставление адвоката и внесение залога;
- бонусные программы Club Reward на индивидуальных условиях для каждой страны. Бонусами могут быть баллы за каждый потраченный по карте доллар или мили налета при оплате с карты авиабилетов. В первом случае баллы можно «потратить» на приятные мелочи из каталога вроде бутылки вина или модного аксессуара, мили станут скидкой при последующей оплате авиабилетов или позволят повысить класс салона;
- информационное сопровождение в стране пребывания. Сервисная сеть Diners Club Int. охватывает более 200 стран мира, и везде, где бы держатель не находился, его будет обслуживать местное отделение Diners Club Int.;
- бесплатная подписка на клубный журнал.

На местных рынках услуги и продукты платежных систем могут принципиально отличаться от «однофамильцев» в другом регионе. Например, карты Diners Club, выпущенные в США, несут на себе логотип MasterCard и могут повсеместно обслуживаться в сети двух платежных систем, включая банкоматы сети Cirrus.

Карты компании American Express предназначены для состоятельных людей, предпочитающих много путешествовать с безопасностью и комфортом. Карты American Express в настоящее время распространяются в России через уполномоченный банк ЗАО «Банк Русский Стандарт». Клиентам предлагаются карточные продукты American Express Green Card, Gold Card, Platinum Card и специфические для клиентов ЗАО «Банк Русский стандарт» продукты типа Credit

Card, по сути те же Green Card с иными условиями обслуживания. Карта наивысшей категории Centurion предлагается, как правило, действительным держателям Platinum, активно использующим карту для оплаты с постоянными высокими или увеличивающимися оборотами.

Продукты компании American Express различаются между собой размером доступного кредитного лимита и набором дополнительных услуг, предоставляемых самой компанией American Express. Для ознакомления с возможностями и особенностями карт American Express рассмотрим функционал самой элитной карты American Express Centurion:

- нет установленного ограничения по расходам;
- к основной карте прилагается дополнительная карта American Express Centurion, а также любое сочетание еще четырех карт American Express: Platinum, Gold и Green для родных и близких владельца основной карты;
- к услугам владельца 24 часа в сутки, 365 дней в году команда экспертов по путешествиям, развлечениям, стилю жизни и многим другим сферам;
- свободный вход в любую из комнат для отдыха в большинстве международных аэропортов мира по программе членства Priority Pass или доступ в залы ожидания партнерских авиалиний;
- владелец карты, его дети (до 23 лет) и пять держателей дополнительных карт, вне зависимости от того, путешествуют они с владельцем основной карты или нет, застрахованы по уникальной страховой программе, которая включает непредвиденные медицинские расходы [до 6500 тыс. долл. (евро)], личную страховку от несчастных случаев [до 40 тыс. долл. (евро)], юридическую страховку [65 тыс. долл. (евро)] и др. Страховка покрывает риски, связанные с занятиями экстремальными видами спорта, а также ущербом арендованного автомобиля, утери багажа, мобильного телефона и наличных денег, задержек, отмены и опоздания на рейс и проч.;
- в распоряжении владельца более 1700 Travel Service центров и представительств в 130 странах мира, в каждом из которых говорящий по-английски персонал готов

предоставить информацию о возможностях использования карты, обналичивания чеков или информацию местного значения. Центры предлагают широкий выбор услуг, включая: срочный перевыпуск карты; подробное планирование путешествия, начиная с бронирования билетов и гостиницы и заканчивая местными экскурсиями; туристическую информацию и общую информацию о странах, в которые планируется организовать поездку; услуги по конвертации валюты и справку о текущем курсе обмена; продажу и обналичивание чеков American Express, прием заявлений об их утере и замена; отправку почты и почтовые услуги;

- привилегии для путешествующих авиатранспортом (специальные цены на авиабилеты, повышение класса салона, бесплатные места для спутников);
- привилегии для проживающих в гостиницах (участие в клубных программах гостиниц, позволяющее повысить категорию номера, пользоваться специальными предложениями и индивидуальным обслуживанием и многое др.);
- программа Small Luxury Hotels - эксклюзивная привилегия выбора из 260 самых шикарных гостиниц по всему миру;
- каталог с более 10 000 гостиниц в более чем 3000 пунктов по всему миру (выбор из этого каталога дает возможность сэкономить на стоимости номера);
- программа Membership Rewards. За потраченные по карте средства начисляются баллы, итоговая сумма которых отражается в ежемесячной выписке по карте. Накопленные баллы можно потратить на приобретение товаров и услуг из специального каталога;
- членство в клубах по интересам: яхт, гольф, и т. д.;
- периодический каталог Centurion (информация об эксклюзивных мероприятиях, специальных предложениях по организации путешествий и отдыха, праздниках, предложениях от гостиниц, приглашениях на элитные спортивные и общественные мероприятия, такие, как скачки, регаты, теннисные матчи и др.).

Виртуальные карты

Виртуальные карты (*virtual card*) - как следует из названия, предназначены только для оплаты операций на рынке электронной коммерции и МО/ГО операций.

Являются носителями платежных реквизитов, необходимых для оформления операции оплаты (номер карты, срок действия и код CVV/CVC2). Как правило, имеют физическую форму и размеры, отличные от классических платежных карт; не имеют магнитной полосы, полосы подписи клиента, голограммы, иных защитных средств, предусмотренных стандартами платежной системы (кассир в реальном магазине не примет эту карту к оплате). Виртуальные карты обеспечивают владельцам относительную безопасность расчетов. По карте невозможна stand-in авторизация и подлимитные операции. Правилами платежных систем установлены некоторые различия в функциональности этого продукта: карты MasterCard Virtual могут быть обезличенными (без фамилии клиента), нет ограничения по сумме операции, должны отличаться от реальной карты размером или формой. Карты Visa Virtual должны быть персонализированы фамилией владельца, сумма операций лимитирована 500 долл. (евро) в месяц, могут быть выпущены на стандартном пластике. Карта выпускается с надписями «Virtual» и «Internet use» на собственном БИН-е.

Во избежание правовых рисков банка, связанных с отмыванием денежных средств полученных преступным путем недобросовестными держателями виртуальных карт, настоятельно рекомендуется ограничить использование карты для оплаты в виртуальных казино и лотереях [отклонять авторизации с соответствующими MCC (Merchant Category code)].

При использовании виртуальной карты держателю не приходится рисковать всеми своими средствами, находящимися на карточном счете. Деньги клиента, предназначенные для осуществления операций в обычной торгово-сервисной сети (а также зарплатные средства), отделены от средств для проведения интернет-платежей. Дополнительная защита карты от несанкционированного пользования может быть обеспечена простыми «организационными» мероприятиями - блокировкой карты на время ее не использования (например, по звонку в банк или через интернет-ресурс банка) и разблокировкой для проведения операции.

Для банка, решающего с помощью виртуальных карт вопросы безопасного обслуживания своих клиентов на рынке электронной коммерции, продукт может быть как самостоятельным, так и дополнением к технологиям Verified by Visa, MC Secure Code (дополнительной верификации клиентских данных в транзакции, инициированной в сети Интернет, банком-эмитентом в соответствии с принятыми стандартами и правилами платежных систем).

Карты для юридических лиц

Карты, эмитированные для юридического лица, предназначены для сотрудников организаций-клиентов банка, уполномоченных расходовать средства организации в установленных по желанию организации пределах. Используются для оплаты командировочных, представительских, служебных, транспортных расходов и расходов, связанных с хозяйственной деятельностью организаций (закупка товаров и материалов). Карты для юридических лиц могут иметь строгую специализацию, например для оплаты таможенных платежей (таможенная карта) или закупки товаров и материалов у конкретного поставщика (например, в Metro Cash & Carry).

Платежные системы сегментируют категорию карт для юридических лиц на продукты для малого (до 50 человек в компании), среднего (до 250 человек в компании) и крупного (более 250 человек в компании) бизнеса, а также по профилю расходов. Разделение носит скорее условный, имиджевый характер. В настоящее время в России распространены продукты Business и Corporate для универсального использования. Тем не менее, дадим определение всем продуктам для юридических лиц, разработанным платежными системами для европейского региона, для расширения продуктового ряда в перспективе.

Бизнес карты (*business card*) - платежные карты для малого бизнеса универсального использования, но позиционируются для оплаты командировочных расходов.

Электронные бизнес карты (Visa Business Electron, Debit MasterCard, BusinessCard) - электронные платежные карты для малого бизнеса с использованием только в электронных терминалах преимущественно в пределах доступного лимита.

Корпоративные карты (*corporate card*) - платежные карты для среднего и крупного бизнеса, преимущественно для оплаты командировочных и представительских расходов.

Закупочные карты (*purchasing card*) - платежные карты для среднего и крупного бизнеса, для оплаты хозяйственных расходов, закупки товаров и материалов.

Транспортные карты (Visa Vehicle Special Fleet card, MasterCard Corporate Fleet Card) - платежные карты для оплаты транспортных расходов (в том числе топлива) организаций.

MasterCard Executive Business card и MasterCard Corporate Executive - платежные карты с увеличенным расходным лимитом для ТОП-менеджеров организаций.

MasterCard Small Business Multi Card и MasterCard Corporate Multi Card - платежные карты универсального использования соответственно для малого, среднего и крупного бизнеса.

Предоплаченные карты

Предоплаченные карты (*prepaid card*) - карты получили самое широкое распространение на рынке телекоммуникационных услуг, например для пополнения счетов сотовых телефонов, интернет-доступа, оплаты междугородней и международной телефонной связи. Но выпускаются такие карты в России не кредитными организациями и не на продуктах международных платежных систем. Вызвано это юридической коллизией: Положение ЦБ РФ № 266-П содержит определение предоплаченной карты.

ПРИЛОЖЕНИЕ Ч. 2:

RUSKO-ČESKÝ GLOSÁŘ KLÍČOVÝCH SLOV Z PŘEKLÁDANÉHO TEXTU

A

аванс (-а) *м*

авиалиния (-и) *жс*

активация (-и) *жс*

аренда (-ы) *жс*

а. машины

záloha

letecká linka

aktivace

pronájem

р. auta

B

балл (-а) *м*

банк (-а) *м*

банковский

б. счет

б. продукт

банкомат (-а) *м*

бесплатный

б. доступ

бизнес (-а) *м*

б. карта

бонусный

б. программа

бренд (-а) *м*

б. банка

bod

banka

bankovní

б. účet

produkt

bankomat

bezplatný

přístup

byznys

byznys karta

bonusový

б. program

značka

z. banky

B

вид (-а) *м*

в. кредитной карты

виртуальный

владелец (-льца) *м*

внести *с.в.*

в. сумму

возникновение (-я) *с*

возобновлять *н.в.*

выдача (-и) *жс*

Г

гарантия (-и) *жс*

гасить *н.в.*

годовой

голосовой

г. авторизация

typ

t. kreditní karty

virtuální

majitel, vlastník

vložit

v. sumu

vznik

obnovovat

vydání

záruka

stornovat, anulovat

jednorocní

hlasový

h. autorizace

Д

дебетовый

д. карта

договор (-а) *м*

держатель (-я) *м*

доходный продукт

д. продукт

З

задолженность (-и) *жс*

заёмщик (-а) *м*

заказать *н.в.*

законодательство (-а) *с*

закупочный

з. карта

залог (-а) *м*

внести з.

заработная плата (-ы) *жс*

зарплатный

з. проект

зарубежный

з. опыт

зачисление (-я) *с*

з. на карту

защита (-ы) *жс*

защитный

з. средство

И

идентификационный

и. номер

инструмент (-а) *м*

интернет (-а) *м*

использование (-я) *с*

истечение (-я) *с*

и. учетного периода

итоговый

и. сумма

К

карта (-ы) *жс*

к. для юридического лица

к. мобильного оператора

кассовый

каталог (-а) *м*

debetní

debetní karta

smlouva

majitel

ziskový

z. produkt

zadluženost

dlužník

objednat (si)

legislativa

nákupní

n. karta

kauce

zaplatit k.

mzda

mzdový

m. projekt

zahraniční

zkušenosti ze z.

přípočítání

p. na kartu

ochrana, bezpečnost

ochranný, bezpečný

bezpečnostní prvek

identifikační

i. číslo

nástroj

internet

využití

uplynutí

u. účetního období

celkový

c. suma

karta

k. pro právníka

k. mobilního operátora

peněžní

katalog

клиент (-а) <i>м</i>	klient
клиентский	klientský
к. сегмент	k. segment
к. данные	údaje klienta
комбинаторика (-и) <i>жс</i>	kombinatorika
комиссия (-и) <i>жс</i>	provize, procenta z prodeje
конкуренция (-и) <i>жс</i>	konkurence
консультант (-а) <i>м</i>	konzultant
корпорация (-и) <i>жс</i>	korporace
корпоративный	korporátní
к. клиент	k. klient
кошелёк (-лька) <i>м</i>	peněženka
электронный к.	elektronická p.
кредит (-а) <i>м</i>	úvěr, kredit
кредитование (-я) <i>с</i>	úvěrování
кредитный	kreditní
к. карта	kreditní karta
купон (-а) <i>м</i>	kupon
Л	
лимит (-а) <i>м</i>	limit, omezení
л. расходованих средств	omezení výdajů
логотип (-а) <i>м</i>	logotyp
М	
мероприятие (-я) <i>с</i>	akce
монопродуктовый	jednoproductový
Н	
накопленный	nashromážděný
наличные (-ых) <i>мн.</i>	hotovost
настоятельно	důrazně
нацелить <i>с.в.</i>	nasměrovat
номинал (-а) <i>м</i>	nominální hodnota, nominál
О	
обслуживание (-я) <i>с</i>	obsluha, poplatek
о. клиентов	obsluha klientů
годовое о.	roční poplatek
объем (-а) <i>м</i>	objem
о. эмиссии	о. emisí
овердрафт (-а) <i>м</i>	přečerpání
операционный	provozní
о. затраты	p. náklady
операция (-и) <i>ж</i>	operace

обработка о.
оплатить *с.в.* покупку картой
о. покупку картой
остаток (-ка) *м*
о. на карте
положительный о.

отдельный

P

перезагрузка (-я) *с*

п. карты

плата (-ы) *ж*

погашение (-я) *с*

п. кредита

подарочный

п. карта

получение (-я) *с*

п. кредита

п. кода авторизации

порог (-а) *м*

п. рисков

портфель (-я) *м*

потенциальный

п. заёмщик

п. клиент

потребительский

п. кредит

почтовый

п. рассылка

предоплаченный

п. карта

п. финансовый продукт

предоставление (-я) *с*

преимущество (-а) *с*

продление (-я) *с*

продукт (-а) *м*

P

расплачиваться *н.в.*

расчётный

р. карта

р. период

реализовать *с.в.*

р. карточную программу

zpracování о.

zaplatit nákup kartou

z. nákup kartou

zůstatek

z. na kartě

kladný z.

jiný, druhý

obnova, restartování

о. karty

platba

spacení

s. úvěru

dárkový

d. karta

získání

z. úvěru

z. autorizačního kódu

práh

p. rizika

portfolio

potenciální

p. zájemce

p. klient

spotřebitelský

s. úvěr

mailový

m. konference

předplacený

p. karta

p. finanční produkt

poskytnutí

výhoda

prodloužení

produkt

vyrovnávat se

platební, zúčtovací

p. karta

z. období

realizovat

r. platební program

револьверный
р. кредитная карта

рисковый
розничный
рынок (-нка) *м*

С

себестоимость (-и) *жс*
с. операций

сегмент (-а) *м*
с. рынка

сертификат (-а) *м*

скидка (-и) *ж*

снимать *н.в.*
с. наличные

сотрудник (-а) *м*

средство (-а) *м*
денежное с.

срок (-а) *м*
с. гарантии

страховка (-и) *жс*
с. держателя

сумма (-ы) *ж*

счёт (-а) *м*
отделной с.

Т

телефонный
т. карта

терминал (-а) *м*
т. самообслуживания

транспортный
т. карта

У

услуга (-и) *жс*

Ф

фамилия (-и) *ж*
ф. и имя держателя

физическое лицо (-а) *с*

филиал (-а) *м*

Э

эволюция (-и) *жс*

экстренный
э. замена карты

revolvingový
revolvingová platební karta

rizikový
maloobchodní
trh

náklady
náklady na provoz

segment
s. trhu

certifikát

sleva

vybírat
hotovost

zaměstnanec

prostředek
peněžní p.

termín
platební t.

pojištění
p. držitele

obnos

účet
oddělený účet

telefonní
t. karta

terminál
samoobslužný t.

cestovní
с. karta

služba

příjmení
p. a jméno držitele

fyzická osoba

pobočka

vývoj /evoluce
naléhavý, okamžitý
okamžitá náhrada karty

эмбосцированный
эмитент (-а) *м*

embusovaný
emitent

ANOTACE

Příjmení a jméno autora:	Blažek Vojtěch
Název katedry a fakulty:	Katedra slavistiky, Filozofická fakulta
Název diplomové práce:	Překlad odborného textu z oblasti bankovníctví s komentářem a glosářem
Vedoucí diplomové práce:	Doc. PhDr. Zdeňka Vychodilová, CSc.
Počet znaků (včetně mezer):	125 254
Počet titulů použité literatury:	29+6
Klíčová slova:	funkční styl odborný, odborný překlad, termín, kreditní karta, bankovníctví

Tématem této diplomové práce je Překlad odborného textu z oblasti bankovníctví s komentářem a glosářem. Cílem práce bylo adekvátně přeložit odborný text z oblasti bankovníctví a po jeho analýze vytvořit translatologický komentář.

Práce je rozdělena na tři kapitoly. V prvních kapitole jsou vysvětleny základní pojmy jako odborný funkční styl, odborný překlad a termín. Druhá část obsahuje text překladu. Poslední část věnovaná translatologickému komentáři objasňuje, jakým způsobem jsme vybírali naše překladatelská řešení. Originál textu v ruském jazyce a glosář jsou uvedeny v přílohách.

ANNOTATION

Surname and first name of the author:	Blažek Vojtěch
Name of the department and the Faculty:	Department of Slavonic Studies, Faculty of Arts
Name of the Thesis:	Translation of text for special purposes (Banking) with a commentary and a glossary
Thesis leader:	Doc. PhDr. Zdeňka Vychodilová, CSc.
Number of signs:	125 254
Number of titles of the used literature:	29+6
Key words:	professional style, professional translation, term, credit card, banking

The topic of this Thesis is Translation of text for special purposes (banking) with a commentary and a glossary. The objective of this thesis is to adequately translate text from the field of banking and after that to create translational comment. The thesis is divided into three chapters. Basic linguistic expressions as for example professional functional style, translation of a scientific text and term are explained in the first chapter. Second chapter includes the translated text. Third chapter includes and explains how and why we have chosen our translation solutions. The original text in Russian language and glossary are listed in the Annexes.